OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN TEKNOLOJİ KULLANIMIYLA İLİŞKİSİ

Cansu Omrak

161180107

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Ü. İpek Güzide Pur Karabulut

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Cansu OMRAK' ın "**Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bağlanma Örtüleri ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Teknoloji Kuramıyla İlişkisi** " başlıklı tezi 12/02/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi **oy birliğiyle / ~~oy çokluğuyla,~~ başarılı / ~~başarısız.~~** olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Dr. Öğr. Üyesi İpek Güzide PUR	.....
Üye	: Doç. Dr. Havva Özden BADEMCİ	.....
Üye (İstanbulTicaret Üniversitesi)	: Dr. Öğr. Üyesi Gizem CESUR SOYSAL	.....

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

12/02/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Cansu Omrak

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

TEŞEKKÜR

Öncelikle, yüksek lisans eğitimim boyunca, süpervizyon ve tez sürecimde bilgi birikimini benimle paylaşan, her zaman destekleyici yorumlarıyla yanımda olan tez danışmanım Dr. Öğr. Ü. İpek Güzide Pur Karabulut'a teşekkürlerimi sunarım. Akademik hayatımda model aldığım, tez konumu seçmemdeki en büyük etken, her zaman yanımda ve bana destek olan Dr. Gizem Cesur Soysal'a sonsuz teşekkür ederim.

Alanımı sevmemde emeği çok olan, her zaman beni motive eden, bana başarabileceğimi söylemekten kaçınmayan çok değerli hocam Prof. Dr. Haluk Yavuzer'e şükranlarımı sunarım. Çalışmamın veri toplama sürecinde beni misafir eden, bana oyuncak öykü tamamlama testini ve detaylarını öğreten, bilgisini ve kaynaklarını benimle paylaşan hocam Ayşegül Güner Algan'a çok teşekkür ederim.

Bu çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan bütün anne babalara ve oyunlarını, öykülerini bütün heyecanı ve samimiyetiyle benimle paylaşan bütün çocuklara çok teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca yanımda olan, beni destekleyen ayrıca ölçeğimin puanlamasında bana destek olan Uzm. Psk. Melike Büşra Hacıoğlu ve Arş. Gör. Irmak Gültekin'e, manevi desteklerini esirgemeyen Uzm. Psk. Kübra Ceyhun ve Uzm. Psk. Ece Korkmaz'a dostluğunuz için teşekkür ederim

Her zaman yanımda olan, bana inanan ve güvenen, annem Zeynep Omrak, babam Selçuk Omrak ve kardeşim Nilsu Omrak'a sevginiz ve hedeflerime gitmemdeki desteğiniz için sonsuz teşekkürler. Düştüğümde kalkma cesareti sağlayan, her anımda bana koşulsuz destek olan Burak Ayyıldız'a teşekkür ederim. Yanımda olduğun için çok şanslıyım, sensiz bu yolu bu kadar güçlü tamamlayamazdım.

Cansu Omrak

Şubat,2019

ÖZ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN TEKNOLOJİ KULLANIMIYLA İLİŞKİSİ

Cansu Omrak
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Ü. İpek Güzide Pur Karabulut
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Araştırmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini 3-6 yaş arası 45 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT), Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) ve teknolojik aletlerin kullanımına dair soruların da dahil olduğu demografik bilgi formu kullanılmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma örüntüleri ve duygu düzenleme becerileri ile hem çocukların hem de ebeveynlerin teknolojik aletleri kullanım süreleri ve sebepleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Katılımcı sayısı nedeniyle non-parametrik analizler uygulanmıştır. Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonuçlarına göre bağlanma örüntüsü ile annenin ve çocuğun televizyon izleme süresi, çocukların ilk teknolojik alet kullandıkları ay ve çocukların günde toplam teknolojik alet kullanım süreleri arasında; duygu düzenleme ile de çocukların günde toplam teknolojik alet kullanım süreleri arasında; teknoloji kullanımına dair veriler incelendiğinde ise annenin bilgisayar / tablet kullanım süresi ile çocukları bilgisayar / tablet kullanım süresi arasında ve annenin günde televizyon izleme süresi ile çocukları toplam teknolojik alet kullanım süreleri arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Sonuç olarak teknoloji kullanım süresinin artışı ile duygu düzenleme becerisinin ve güvenli bağlanma puanın azaldığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular ilgili literatür ile tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Duygu düzenleme, Bağlanma, Teknoloji kullanımı

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT PATTERN, EMOTION REGULATION SKILLS AND TECHNOLOGY USE OF PRE-SCHOOL CHILDREN

Cansu Omrak
Master Thesis
Psychology Department
Clinical Psychology Programme
Thesis Advisor: Dr. Öğr. Ü. İpek Güzide Pur Karabulut
Maltepe University Social Science Enstitute, 2019

The aim of the current study is to examine the attachment, emotion regulation and technology use of the pre-school children. The sample study consisted 45 participant aged between 3-6. Doll Family Story Competion Test-TR (DFSCT-TR), Emotion Regulation Checklist (ERC) and demographical information form which contains questions about technologycal devices. This study examined relationship between pre-school children' attachment and emotion regulation with both children' and parent's time and reason of technologycal devices using. Non-parametric analysis has been used because of the number of participants. According to the results of Spearman's Rank-Order Correlation Analysis, attachment and mother's and children' time of watching television, the first month of children' using technologycal devices and the total time of children' using technologycal devices was found correlated. Also emotion regulation and how often children' use technologycal devices was correlated. When the data about technology examined, the time of mother's using computer / tablet and the time of children' using computers / tablet were correlated. Time of mother's watching television and the total time of children' using technologycal devices too correlated. As a result the score of emotion regulation and secure attachment observed decreasing when the time of using technologycal devices increase. These findings were discussed with the relevant literature.

Keywords: Emotion Regulation, Attachment, Technology Use

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ ix
ÖZGEÇMİŞ x
BÖLÜM 1: GİRİŞ 1
1.1. Bağlanma 2
1.1.1. Bağlanmanın tanımlanması 2
1.1.2. Bağlanmanın değerlendirilmesi 3
1.1.3. Geçiş nesnesi 4
1.2.Duygu Düzenleme 5
1.2.1. Duygu düzenlemenin tanımlanması 5
1.2.2. Duygu düzenleme kavramına psikanalitik bakış 6
1.2.3. Okul öncesi dönemde duygu düzenleme 7
1.3. Teknoloji 9
1.3.1. Teknolojinin tanımlanması 9
1.3.2. Teknoloji kullanımının nesiller arası değişimi 10
1.3.3. Televizyon 11
1.3.4. Yeni teknolojiler (Newer Tech) 12
1.4. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Soruları 13
1.4.1 Araştırmanın önemi 13
1.4.2 Araştırmanın amacı, soruları ve hipotezleri 14
BÖLÜM 2: YÖNTEM 16
2.1. Evren ve Örneklem 16
2.2. Veri Toplanma Araçları 20
2.2.1 Demografik bilgi formu 20
2.2.2. Duygu düzenleme ölçeği (DDÖ) 20
2.2.3. Oyuncak öykü tamamlama testi (OÖTT) 21
2.2.4. Teknoloji kullanımına dair sorular 22

2.3. İşlem 22
2.4. Verilerin analizi 22
BÖLÜM 3: BULGULAR 23
3.1. Demografik özelliklere göre araştırma değişkenlerindeki farklılıkların incelenmesi 23
3.2. Bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar 25
3.3. Teknoloji kullanımına dair değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri 28
BÖLÜM 4: TARTIŞMA 32
4.1. Demografik özelliklere göre araştırma değişkenlerindeki farklılıkların incelenmesi 32
4.2. Bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar 33
4.3. Teknoloji kullanımına dair değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri 36
4.4 Genel Değerlendirme 37
4.5 Klinik Doğurgular 37
4.6 Çalışmanın Sınırlılıkları 38
4.7 Yeni Çalışmalar İçin Öneriler 38
EKLER 40
EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu 40
EK 2. Demografik Bilgi Formu 41
EK 3. Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) 44
EK 4. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT) 46
EK 5. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Puanlama Örneği 54
KAYNAKÇA 55

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1. Okul Öncesi Dönem Duygu Düzenleme Becerileri 8
Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri 18
Tablo 3.1. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Sonuçlarına İlişkin Sıklık Ve Yüzdelik Değerleri 23
Tablo 3.2. Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve Minimum Maksimum Değerleri 24
Tablo 3.3. Sosyoekonomik Düzeye Göre Değişkenlik / Olumsuzluk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları..... 25
Tablo 3.4 Hamilelik Esnasında Yaşanan Olumsuz Deneyime Göre Değişkenlik/ Olumsuzluk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları..... 25
Tablo 3.5. OÖTT Toplam Puanı, DDÖ Toplam Puanı, Demografik Değişkenler ve Teknoloji Kullanımına İlişkin Değişkenlerin Korelasyon Analizi Sonuçları..... 27
Tablo 3.6. Katılımcıların Ve Ebeveynlerinin Teknolojik Alet Kullanımına Yönelik Bilgilerin Sıklık Ve Yüzdelik Değerleri 29

ÖZGEÇMİŞ

Cansu Omrak

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2019	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
Ls.	2016	İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
Lise	2012	Mustafa Saffet Anadolu Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2017-17	Psikolog, KIDS IQ Anaokulu
2017-	Psikolog, Özel Küçük Mucitler Anaokulu

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2016 -	Üye: Türk Psikologlar Derneği
2016-	Üye: Nöropsikoloji Derneği

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

Hacıoğlu, M.B., Omrak, C., Gültekin, I. (2016, Kasım). "Sağlık Anksiyetesi Belirtileri Üzerinde Tiksinme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Etkisi. (Poster). 52. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya

Gültekin, I., Hacıoğlu, M. B., Ceyhun, K., Korkmaz, E., Omrak C. (2018, Kasım) Problemli Cep Telefonu Kullanımının İncelenmesi: Bireylerin Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi İle İlişkisi. 20. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İstanbul, 1994 Cinsiyet: K

Yabancı diller : İngilizce (İyi)

GSM / e-posta : 05375089789 /cansu.omrak@gmail.com

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Klasik psikanalitik yaklaşım, Bowlby'nin küçük yaştaki bebeklerin anneden ayrılmamak, ayrılmışsa bir an önce yeniden kavuşmak ve onun yanında kalabilmek için uzun süre ısrarla ağlayarak yakınlaşma çabası tanımlamasını, duygu yönetiminde olgunlaşmamış savunma mekanizması olarak ele almaktadır (Akt. Sümer, Sayıl ve Berument, 2016).

Winnicott (1971), bu yaş çocuklarının yaşadıkları ayrılık endişesi karşısında hissettikleri endişe, korku ve öfke gibi duyguları düzenlemek adına bir araç olarak 'geçiş nesnesi'ni yanlarında tutma çabasından bahsetmiştir. Bu bilgiden hareketle telefon, tablet, televizyon gibi sürekli uyaran kaynağı olan teknolojik araçlara düşkünlüğün okul öncesi dönem çocukları tarafından bir geçiş nesnesi olarak veya başka bir ifadeyle yaşantılanan olumsuz duyguları düzenlemek adına bir araç olarak kullanılıp kullanılmadığının incelenmesi planlanmaktadır.

Duygu düzenleme ve bağlanma kavramlarının birbiri üzerinde etkisi olduğu düşünülmekle birlikte literatürde iki değişken ile yapılan çok az sayıda çalışmaya rastlanılmıştır (Türköz, 2007; Şahin, 2015; Mubarique, 2016). Literatür incelendiğinde annesine güvenli bağlanan okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme beceri puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür (Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz, 2015).

Bilindiği kadarıyla teknoloji kullanımı literatürde yalnızca televizyon izleme süresi, yalnızca bilgisayar kullanma süresi (Akçay ve Özcebe, 2012), internet bağımlılığı (Ayas ve Horzum, 2013) veya belirli oyunlar ile sınırlandırılarak ele alındığı için teknoloji kullanımı ile bağlanma örüntüsü ve teknoloji kullanımı ile duygu düzenleme arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlanmamaktadır.

1.1.Bağlanma

1.1. Bağlanma

1.1.1. Bağlanmanın tanımlanması

Klein, Freud'un görüşlerini ele almış ve bebeğin ilk ilişkisinin anne memesi ile olduğunu ileri sürmüştür. Sevgi ve nefret duygularının ilk andan itibaren anne memesine yansıtıldığını savunmuştur (Akt. Tüzün ve Sayar, 2006).

Bowlby tarafından ileri sürülen bağlanma kuramının temel amacı, bebeklerle birincil bakıcıları ya da kendileri için önemli diğer kişiler arasında niçin güçlü duygusal bağların geliştiğini ve onlardan ayrıldıklarında niçin duygusal stres yaşadıklarını ve onlardan kolayca kopamadıklarını açıklamakta ve bağlanmayı insanların kendileri için önemli olan kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağ olarak tanımlamaktadır (Bowlby, 1980). Doğumdan itibaren gelişen ve yaşam boyu devamlılık gösteren bir fenomen olan bağlanmayı Bowlby (1980), özellikle gerilim yaratan durumlarda bakım veren kişiye yakınlık isteme ve bu yakınlığı sürekli hale getirme eğilimi sonucunda oluşan duygusal bağ olarak tanımlamaktadır.

Bowlby'e göre bağlanmanın çocuk açısından yaşamsal bir değeri vardır. Birincil bakım verenin açlık dürtüsünün tatmini ile ilişkilendirilmesi nedeniyle birincil bakım verenden ayrılma durumunda duygusal tepki dizileri gösterdiklerine işaret etmektedir (Bowlby, 1988). Bu davranışlar, çocukla bakım veren arasında gözlemlenebilen dört davranış biçimiyle tanımlanabilmektedir; "yakınlığı arama ve koruma", "ayrılığı protesto etme", "keşif davranışları için bakım vereni güvenli bir üs olarak kullanma" ve "destek ve güvenlik için bakım vereni sağlam bir 'sığınak' olarak kullanma"dır (Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby'e (1969, 1982), göre "protesto" tepkileri evrimsel, gelişimsel ve biyolojik fonksiyonların adaptasyonu ve çocuğun güvenli bağlanma figürünü yakınında tutma çabası ile ilişkilidir.

Bowlby'e göre bağlanma oluşumu 4 aşamadan oluşmaktadır. 0-3 ayı kapsayan bu ilk dönemde bebeğin davranışları yalnızca bir kişiye odaklanmamaktadır. 3-6 ayı kapsayan ikinci dönemde bebek davranışları kendisiyle ilişki kurmak isteyenlere yönlendirirken ilerleyen süreçlerde üçüncü aşama olan güvenli üs aşamasına geçmektedir (Bowlby, 1973 / 1988). Güvenli üs, çocuğun keşif sürecinde birincil

bağlanma figürünün ihtiyaç anında çocuğun görerek veya yanına gidebileceği güvenli alan olarak tanımlanmaktadır (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bowlby, 1988). Özellikle okul öncesi dönemde keşif sürecini yaşamak için çocuk güvenli üsten belirli aralıklarla ayrılır ve ihtiyacı olduğunda "güvenli üs"e dönebileceğini ve kaygılı ise rahatlatılacağını bilir. Dördüncü aşamada ise "amaca göre düzeltilmiş ortaklık" söz konusu olmaktadır. Çocuk birincil bakım veren kişinin erişilebilir olduğunu bilir ve doyumu erteleyebilmektedir. Bağlanma yaşamın ilk 2-3 yılına kadar şekillenmektedir (Bowlby, 1969 / 1988; Hazan ve Shaver, 1994).

1.1.2. Bağlanmanın değerlendirilmesi

Bowlby (1980), bağlanmayı özellikle gerilim yaratan durumlarda bakım veren kişiye yakınlık isteme ve bu yakınlığı sürekli hale getirme eğilimi sonucunda oluşan duygusal bağ olarak tanımlamaktadır. Keşif sürecinde, çevreyi araştırırken dahi yakınlığı sürdürme çabası devam etmektedir.

Birincil bakım veren ile tekrarlanan yaşantılar çocuğun içsel temsillerini oluşturmaktadır (Bowlby, 1980). Bebeğin birincil bakım verenden ayrıldığı süreçlerde gösterdiği tepkileri ölçmek amacıyla Ainsworth (1970), Yabancı Durum Testini gerçekleştirmiştir. Testte bebek bakım vereni ile sekiz ayrı aşamadan geçmektedir. Uygulamanın ilk aşamasında çocuk, anne ve gözlemci testin uygulanabileceği ve oyuncakların olduğu bir odada buluşur. İkinci aşamada anne, bebeği belirlenmiş olan yere indirir ve sessizce sandalyesine oturur. Yalnızca bebek annenin ilgisini isterse oyuna katılır. Bu aşama 3 dakika sürer. Üçüncü aşamada "Yabancı" odaya gelir ve 1 dakika boyunca sessizce oturur. 1 dakika boyunca anne ile sohbet eder ardından bebeğe yaklaşmak için bir oyuncak gösterir ve 3 dakikanın sonunda anne odadan sessizce ayrılır. Dördüncü aşamada eğer bebek oyuncaklarla zorluk yaşamadan ilgileniyorsa yabancı oyuna dahil olmaz. Eğer bebek aktif değilse yabancı, bebeğin ilgisini oyuncaklara çekmeye çalışır. Eğer bebek kaygılanırsa yabancı, bebeğin dikkatini dağıtmaya ya da bebeği rahatlatmaya çalışır. Eğer bebek rahatlatılamazsa aşama normal süresi olan 3 dakikadan kısaltılır. Beşinci aşamada anne odaya geri döner ve bebeğin spontan bir tepki vermesi için kapıda durur. Yabancı odadan sessizce ayrılır. Anne bebekle özelleştirilmemiş bir oyun oynamaya başlar ve ardından veda ederek odadan ayrılır. Altıncı aşamada bebek 3 dakika boyunca yalnız bırakılır ancak kaygılanması durumunda bu aşama kısaltılır. Yedinci aşamada yabancı odaya gelir ve dördüncü

aşamadaki gibi durumu yönetir bu süreç 3 dakikadır ancak kaygı durumunda aşama isteğe bağlı kısaltılır. Son aşama olan sekizinci aşamada ise anne odaya döner ve yabancı odadan ayrılır ve çalışma sonlandırılır (Ainsworth,1970).

Çocuğun ve annenin davranışları ayrılık öncesinde ve sonrasında gözlemlenmiştir. Bebeklerin ayrılık öncesi ve sonrası davranışlarına göre güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınmacı bağlanma boyutlarını isimlendirmiştir (Ainsworth, 1980).

Güvenli bağlanan bebekler, birincil bakım veren yakınında olmadığı takdirde de keşif sürecini, yakınlığını sürdürebilmekte ve bakıcısını güvenlik üssü yerine koyabilmektedir. Annenin gidişini protesto eder ancak dönüşüyle birlikte protesto yerini rahatlamaya bırakır annenin sakinleştirmesine açıktırlar (Weinfield, Sroufe, Egeland ve Carlson, 2008).

Kaçınmacı bağlanan bebekler anne odadan ayrıldığında yabancı ile ilişkiye girmeden keşif sürecini sürdürür. Anne veya yabancı odadan ayrılıp geri geldiğinde hiçbir değişim olmamışçasına oyunu / ilgisini sürdürür (Weinfield ve ark., 2008).

Kaygılı- kararsız bağlanan bebekler ise annelerinin odadan ayrılmasına aşırı tepkiler verebilir ve yabancı tarafından sakinleştirilemeyebilir ancak annenin odaya dönmesi ile anneyle kolayca yakınlık kurabilir buna rağmen kolayca sakinleştirilemezler (Weinfield ve ark., 2008).

1.1.3. Geçiş nesnesi

Winnicott'a (1971) göre, annenin çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayarak, anlamlandıramadığı durum ve duyguları kapsadığı gibi çocuğun yalnız kalma kapasitesinin gelişimine de destek olmalıdır. Yeterince iyi anne (good enough mother) kavramı ele alındığında anne bebeğinin ihtiyaçlarını anlar ve bu ihtiyaçları kapsar. İhtiyaçların kapsanması güveni bağlanma için önemli bir basamaktır. Bir başka önemli nokta ise çocuğun gelişimi ile annenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarsızlaşarak gerçekli duygusunu geliştirmesidir. Bu duyarsızlaşma anneden ayrılma, bireyleşme anlamına da gelmektedir. Bireyleşme ile tümgüçlülük yanılması kırılan çocuk Winnicott'un geçiş olgusu adını verdiği durumu yaşar ve bu süreçte geçiş nesnesi olarak tanımlanan cansız bir nesneyi elinde tutar, yanında taşır ve ona hükmederek onu anne üzerindeki tümgüçlülüğünün yerine koyar.

Winnicott geçiş olgusu kalıbının en erken dört ile altı en geç sekiz veya on ikinci aylar arasında görülmeye başladığını ifade etmektedir. Yeni doğan bebeğin yumruğunu ağzına sokması, bir parmağını emerken diğerleri ile yanağını okşaması ile başlayıp bir oyuncağa, battaniyeye bağlanmaya varan süreç olduğunu belirtmiştir. Geçiş nesnesinin bir diğer özelliği ise çocuklar için sakinleştirici, avutucu olarak kullanılabilmesidir. Bebeklik döneminde başlayan süreç çocuklukta devam edebilir ve oyuncak, battaniye vb. nesne bebek / çocuk uykuya geçerken, olumsuz duygu ile baş etmesi gerektiğinde veya yalnız kaldığında ihtiyaç olarak var olmaya devam edebilmektedir. Winnicott bu ihtiyacın ilerleyen dönemlerde çocuğun yoksunluk tehdidi ile karşılaştığında da yeniden görülebileceğini ifade etmiştir.

1.2.Duygu Düzenleme

1.2.1. Duygu düzenlemenin tanımlanması

Duygu düzenleme, kişinin karşılaştığı olumsuz olaylar ile baş edebilmek amacıyla değerlendirme yapma, harekete geçme eylemlerini başlatma yeteneği olarak tanımlanmıştır (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Literatür incelendiğinde duygu düzenleme kavramı birisinin amaçlarına ulaşabilmesinde ve özellikle geçici olan yoğunluktaki duygusal tepkileri değerlendirmek ve düzenlemekten sorumlu olan içsel ve dışsal işlevler olarak tanımlanmaktadır. Duygusal olarak uyarılabilmek ve dikkat, içsel süreçleri oluşturan karakter özelliklerine dayanmaktadır. Çocuğun üçüncü ile karşılaşması sonucu yaşadığı deneyimler ve ebeveyn tutumu ise duygu düzenleme gibi dışsal süreçlere örnek olabilmektedir (Thompson, 1994).

Duygu düzenleyebilme becerisinin, duyguları uygun bir şekilde ifade etme, yakın ilişkiler kurabilme ve kabul görme ile pozitif ilişki gösterdiğine dair araştırmalar mevcuttur (Gross, 2002; John ve Gross, 2004).

Köklerini stres ve agresyon ile başa çıkma üzerine çalışmalardan, psikanalitik kuramın savunma mekanizmaları kavramından ve gelişimsel psikolojiden alan duygu düzenleme kavramı hem durumsal hem de davranışsal düzenlemeleri içermektedir. Duygu düzenlemenin yalnızca duyguyu durdurma ve azaltmaktan daha fazlası olduğu konusunda çoğu teorisyen hem fikirdir (Gross, Richards & John, 2006).

Literatürde duygu düzenleme becerisi, üzerinde sıkça çalışılmış bir kavram olmakla beraber, farklı tanımlamalar olduğu görülmektedir. Bu tanımlamalardan biri, duygu

düzenlemenin duygusal tepkileri ortamın koşullarına uyum gösterecek şekilde gözleme, değerlendirme ve değiştirebilme becerisi olduğudur (Thompson, 1994).

Werner ve Gross (2010)'a göre ise duygu düzenleme; duygunun tetikleyicisi, duyguya dikkat etme, duyguyu anlamlandırma, duyguya tepki verme ve duygunun işlenebilirliği basamaklarından oluşan bir konsepttir. Yalnızca öfke, korku, üzülmek gibi olumsuz duyguların değil; erdem, mütevazılık gibi olumlu duygular da duygu düzenleme kavramı içerisinde yer almaktadır (Gross, 2008). Duygu düzenlemenin amacı yaşantılanan olumlu ve olumsuz duyguların kişinin kontrolü ve hedefi doğrultusunda azaltılması, artması veya sürdürülmesidir (Gross, 1999).

1.2.2. Duygu düzenleme kavramına psikanalitik bakış

Psikanalitik yaklaşıma dair literatür incelendiğinde; Saxe ve arkadaşları (2007), duygu düzenlemenin bebeğin anneye bir dış destek olarak ihtiyaç duyması ile ve anne-bebek arasındaki tekrarlı etkileşim ile başladığını belirtmiştir. Bebek annenin bakım vermesi sayesinde zamanla olumsuz duygulardan olumlu duygulara kendi kendine geçişi sağlamaya başlar

Bebek doğduğu andan beri Bion'un (1962) "beta" olarak adlandırdığı olumsuz içsel (açlık, susuzluk gibi) ve dışsal uyaranlara maruz kalmaktadır. Bu içsel ve dışsal uyaranlar bebekte bir dengesizlik yaratmaktadır. Anne bebeği ile özdeşim sağlayarak ihtiyaçlarını anlar ve karşılar, ihtiyacı karşılanan bebek kapsandığını hisseder. Kapsanan bebek uyaranların yarattığı olumsuz duygu ve dengesizliği anne sayesinde olumluya çevirir ki bu Bion tarafından alfa element olarak tanımlanmaktadır. Bion'un "kapsayıcı işlev" kavramı ile Winnicott'un "tutma (holding) " kavramı bu açıdan benzerlik göstermektedir. Winnicott bebeğin daimi olarak düşünülemez bir kaygı yaşadığını ve bununla annenin tutma (holding) işlevi ile baş edebildiğini belirtir (Winnicott, 1971).

Tronick'e (1989)'e göre yeni doğanın başarı / başarısızlık / etkileşim sorunlarının onarımı yeni doğanın bunları çözmek için çabalama deneyimi karşısında duygusu ve davranışı arasındaki ilişki, bakım verenin duygusu ve davranışı arasındaki ilişki öncelikli olarak incelenmelidir.

Tronick'in 1970'lerde yaptığı "İfadesiz Yüz Deneyi" (Still Face Experiment) deneyinde annenin yüz ifadeleri ile yeni doğanın "düzenleme (regulation)" sistemini açıklamaktadır. Tronick'in çalışmasında anne ve bebeği kamera ile izlenmektedir.

Deneyin ilk kısmında bebek sesler çıkartmakta, annesine gülmekte; anne gülümseyerek, bebeğinin çıkarttığı sesleri taklit ederek ve bebeğiyle konuşarak karşılık vermektedir, süreç içerisinde bebek çok kısa sürelerde kafasını başka yöne çevirip bir ara vermekte ve gülümseme ile annesine dönmektedir. Deneyin ikinci kısmında ise anne ne olumlu ne de olumsuz hiçbir yüz ifadesi yapmamakta ve hiç konuşmamaktadır. Bebek gülümseme ile annesinin dikkatini çekmeye çalışmış başarısız olunca kafasını çevirip parmaklarıyla oynayarak, Tronick'e göre, annenin tepkisizliğinin verdiği olumsuz duygusunu düzenlemeyi denemiş ardından tekrar annenin dikkatini çekmeyi denemiş ancak ifadesiz yüz ile karşılaşınca kontrolü ve düzenleme becerisini kaybetmiş daha önce yapmamasına rağmen önce salyası akmış ardından ağlamaya ve hıçkırmaya başlamıştır. Tronick bu deneyin ilk kısmı olan süreci; anneyle bebeğin senkronizasyonu ve mükemmel bir uyum olarak tanımlamaktadır (Tronick ve Cohn, 1989). Bebek anneyle olan etkileşimi, annenin bakışı, duygu ifadeleri ile hedefine ulaşabilmekte ve annesine gülümseyerek yanıt vermektedir. Ayrıca ihtiyaç duyduğunda parmağını emerek, ellerini izleyerek duygu düzenlemesine tamamen sahip durumdadır. Bunu yaparken pasif değil aktiftir (Tornick, 1989).

1.2.3. Okul öncesi dönemde duygu düzenleme

Whitebread ve Basillo (2012) 'ya, göre duygu düzenleme stratejileri bebekliğin ilk döneminden beri kullanılmaktadır.İlk 1 yılda diğerleri ile etkileşime girmek, duygusal ifadelere yanıt vermek, 1-3 yılda dış komutlara uyma becerisi, kendiliğinden yardım etme, teselli etme davranışları gösterme, beklentisini erteleme, kuralları gözetme becerileri geliştirmektedir. Okul öncesi dönemdeki duygu düzenleme becerileri ise Tablo 1.1.'da yer almaktadır (Akt. Bozkurt Yükçü, 2017).

- Kurallar ve roller ile dramatik oyun oynayabilir.
- Kendisinin ve diğerlerinin ruhsal durumlarına ilişkin konuşabilir.
- Diğerlerinin nasıl hissettiğini daha iyi anlayabilir.
- Bilinçli olarak yardım etme, paylaşma ve teselli etme davranışları sergileyebilir.
- Davranışlarını içselleştirebilir.
- Daha kararlı prososyal ya da antisosyal tutum ve davranışlar geliştirebilir.
- Yasaklanan davranışlardan kaçınma, kalıcı kurallar ve duyguları kontrol etme konusunda daha becerikli hale gelme.
- Kendi davranışlarını düzenleme ve diğerlerinin etkileme konusunda dili daha etkin kullanma.
- Akran kabulü ve akranlarına olan ilgi daha fazla olduğundan akran ilişkilerinde kendini düzenlemeyi daha iyi kavrar.
- Daha etkili etkileşim stratejilerinin öğrenebilir.

Tablo 1.1. *Okul Öncesi Dönem Duygu Düzenleme Becerileri*

Okul öncesi dönem çoğunlukla çocukların anne ve / veya bakım verenden uzun süreli ayrılığı ilk kez yaşadığı ve dış dünya ile etkileşime başladığı dönem olduğu için sosyal becerilerin ve sosyal ağın genişlemesi beklenmektedir (Cole, Michael ve Teti, 1994). Bu dönemde duygu düzenleme stratejilerinde zorluk yaşayan çocukların uyum ve akran ilişkilerinde güçlükler yaşaması olağan hale gelmektedir. Dolayısıyla yaşamın ilk yıllarında duygu düzenleme becerisinin oluşturulması önemli hale gelmektedir (Calkins, 2007). Duygu düzenleme özellikle okul öncesi dönemde çocukların kompleks duyguları tanıması ve sosyal dünyanın çocuklardan taleplerinin artması nedeniyle önemli hale gelmektedir (Denham, 1998).

Literatür incelendiğinde, duygu düzenlemede zorluk yaşayan okul öncesi dönemdeki çocukların yoğun tepkiselliği ile ilişkili olduğunu belirten çalışmalar görülmektedir (Denham ve ark., 2003). Eisenberg ve Fabers (1992), erken çocukluk döneminde duygu düzenlemede zorluk veya strateji oluşturmada eksiklik yaşayan çocukların davranış problemleri veya saldırganlık yaşamalarına neden olabildiklerini ve bu davranışların sosyal etkileşimi etkilediğini belirtmektedir. Benzer şekilde olumsuz duyguları sıklıkla deneyimleyen ve duygu düzenlemede zorluk yaşayan çocukların hiperaktivite, hırçınlık gibi dışsallaştırma ve içselleştirme davranışlarında sorun yaşadıkları belirtilmektedir (Calkins ve Fox, 2002; Rubin, Coplan, Fox, Calkins, 1995).

Okul öncesi dönemde çocuklar bir olay ile karşılaştığında duygu düzenleme örüntüsü oluştururken inkar, çözülme, yanlış davranışlar gibi ilkel başa çıkma yöntemlerine başvurulabilmektedir. Bu alanda güçlük çeken çocuklarda kolaylıkla öfke nöbetleri görülebilmekte ve çocuklar kolayca üzülebilmektedir (Cole ve ark., 1994).

Hyson (2004), duygu düzenleme doğumdan itibaren başlasa dahi okul öncesi dönemde dış dünya ile ilişkinin artışı nedeniyle çocukların akranlarıyla etkileşim kurma becerisinin göz ardı edilemeyeceğini belirtmektedir (Akt. Kayhan Aktürk, 2015). Dil gelişimi ile birlikte çocuklar duyguları tanımaya, tanımlamaya ve ifade etmeye başladığı gibi düzenlemeye de başlar (Berk, 2003). Duygu düzenleme becerisi çocuktan çocuğa değişiklikler göstermektedir (John ve Gross, 2004). Okul öncesi dönemde çocuklar duygular ile durumlar arasında bağlantı kurabilir (Tompson ve Lagatutta, 2006) ve bu duyguları yok sayarak, görmezden gelerek, yer değiştirerek duygular ile baş edebileceklerinin bilincine varırlar. Bununla birlikte rahatlama ve baş etme için desteğe ihtiyacı olduğunda ebeveyne ulaşabileceğini bilmektedir (Thompson, 1990).

Okul öncesi dönemde yaşantılanan ilişkiler, iletişimler duyguların doğru şekilde yönlendirilmesi ve duygu düzenleme becerisi kazanılması için duyguları tanıma, tanımlama, duygu durumlarının sonucunda yaşanacakları öğrenme ve deneyimleme imkanı sunmaktadır (Yükçü,2017).

1.3. Teknoloji

1.3.1. Teknolojinin tanımlanması

Günümüzde çocukların günlük kullanımda dahi erişebildikleri, televizyon, akıllı telefon, tablet, müzik çalar vb. bütün araçlar teknolojik aletler olarak tanımlanmaktadır.

Çocukların sosyalleşmesi ve çevreleriyle etkileşimlerinin artması, okula hazırlık becerilerini kazanması için fırsatlar yaratılması gerekirken, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçirmeleri bu önemli dönemde gelişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Televizyondan etkilenme düzeyleri çocukların yaşlarına, gelişim düzeylerine, ailesel ve çevresel faktörlere ve izledikleri programların içeriklerine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir (Büyükbaykal, 2007).

Okul öncesi dönem, çocukların kendilerine model alabilecekleri ve örnek model arayışı içerisinde oldukları dönemdir. Bu model alma eğilimi, çocukların kişilik gelişimleri açısından büyük bir öneme sahiptir (Akkuş, Yılmazer, Şahinöz ve Sucaklı, 2015). Rol model aldıkları karakterlere benzeme çabaları, teknolojik aletleri uzun sürelerde kullanmaları, obezite, dil gelişiminde olumsuz etkileri olduğu görülmektedir (Kirkorian, Pempek, Murphy, Schmidt ve anderson,2009; Nunez-Smith, Wolf, Huang, Emanuel, Gross, 2008; American Academy of Pediatrics, 2001)

Bilgisayar, akıllı telefon, oyun konsolu araçları aracılığıyla oynanan dijital oyun, çeşitli teknolojilerle programlanan ve kullanıcılara görsel bir ortamla birlikte kullanıcı girişi yapmayı sağlayan, çocuklar için popüler bir kültür haline gelen oyunlar olarak tanımlanmaktadır (Çetin, 2013). Lin ve Hou'nun (2015) çalışmasına göre dijital oyunlar, çocukların gelişim alanları üzerinde olmakla birlikte akademik gelişimleri üzerinde de olumlu etkiye sahip olduğu, dijital oyunlarda verilen komutları takip edebilme, el-göz koordinasyonu, motor yeteneklerde ilerleme olması gibi yeterlilikleri desteklediği görülmektedir (Akt. Toran, Ulusoy, Aydın, Deveci ve Akbulut, 2016). Bununla birlikte çocukların problem çözebilme, mantık yürütebilme, karar verme becerilerini desteklediği belirtilmektedir. Özellikle problem çözme ve karar verme becerileri duygu düzenleme kavramında önemli yer tutmaktadır.

1.3.2. Teknoloji kullanımının nesiller arası değişimi

Son yıllarda akıllı telefon ve tablet gibi hızla gelişen ve çabuk erişilebilen, taşınabilen teknolojiler ile çocukların dijital aletlerle geçirdikleri zaman artmaktadır. (Hosokawa & Katsura, 2018). Nesil / jenerasyon farklarını belirten hayli kaynak olduğu görülmektedir. Nesil farkları yıl aralıkları ile belirtilse dahi bu en az etkili yöntem olarak değerlendirilmektedir. Bunun sebebi araştırmacıların bir kısmına göre jenerasyon özelliklerini belirlemede en etkili faktörün deneyimlenen dönem özellikleri ve dönemin önemli olaylarıdır**.** (Reeves & Oh, 2008). Türk Dil Kurumu da kuşak kavramını yaklaşık olarak aynı yıllarda doğan, aynı dönem özelliklerini dolayısıyla benzer zorlu deneyimleri ve kaderi paylaşmış kişiler topluluğu olarak tanımlamaktadır. 2. Dünya savaşının bittiği, ekonomik refah dönemine denk gelen yıllar ile yaklaşık 1960 yılı arasında doğanlar "bebek patlaması nesli"; bebek patlaması neslinin çocukları olan ve 1961 ile 1981 yılları arasında doğanlar X nesli, ortalama 1980-2001 yılları arasında

doğan ve teknoloji ile büyüyen nesil Y ve 2000 yılı sonrasına doğanlar Z nesli olarak adlandırılmaktadır (Avşar Arık, 2018).

Prensky (2001), Y neslinin teknoloji ile büyüme sürecini ele almış ve "dijital yerli" (digital native) olarak isimlendirmiştir. Y nesli teknoloji ile büyüyen nesil olmakla birlikte, Z nesli teknolojinin hızla ilerlediği, internet teknolojisinin geliştiği, sosyal medya, akıllı telefonlar ve tabletlerin yaygınlaştığı döneme doğmuşlar ve bu sebeple literatürde "internet nesli" (I-Generation) veya akıllı telefonlardaki uygulamalara atıfta bulunarak "App Generation" olarak tanımlanmaktadır (Gardner & Davis, 2013). Z kuşağı teknolojinin en hızlı geliştiği dönemde doğmuştur. 1-3 yaş döneminde dahi teknolojik aletleri istekleri doğrultusunda kullanabilmektedir (Arar ve Yüksel, 2015).

Bukatko (2007), 3-6 yaş dönemi çocuklarının genellikle benmerkezci, bir nesnenin hemen algılanabilen özelliklerine odaklanırken diğer bilgileri göz ardı etme (algısal sınırlılık) özelliklerini gösterdiğini belirtmiştir. (Akt. Piotrowski, Vossen ve Valkenburg, 2014). Bu yaş dönemi ayrıca duygusal gelişim ile de öne çıkmaktadır. Doğum itibariyle bebekler mutluluk, üzüntü ve öfke gibi temel duyguların mimiklerini yapabilmektedir. Erken çocukluk dönemi olan 3-6 yaş aralığında ise kıskançlık, suçluluk, utanç gibi ikincil duygular yaşanmaya başlanmaktadır (Vossen ve Valkenburg,2013).

1.3.3. Televizyon

Gelişim aşamalarını etkileyen biyolojik ve çevresel etmenler bulunmaktadır ve televizyon çevresel bir etmen olarak değerlendirilmektedir (Ertürk ve Gül, 2006). Çocukların yaşları, gelişim seviyeleri, ebeveyn tutumları ve diğer çevresel faktörler de televizyondan etkilenme düzeyinde farklılıklara yol açabilmektedir (Büyükbaykal, 2007). Televizyon ebeveynlerin süre ve içerik kontrolünde olduğu müddetçe eğitici bir araç olarak ele alınabilmektedir (Can, 1995). Ancak televizyon izleme sürelerinin artışı ve çocuklar için uygun olmayan içeriklerin izlenmesi olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir (Yavuzer, 2003).

Amerikan Pediatri Akademisi (APA), çocukların günde ortalama 3 saat televizyon izlediklerini, ebeveynlerin televizyon ve diğer teknolojik araçların kullanımını takip etmesi gerektiğini ve televizyon izleme süresinin 1 veya 2 saat ile

sınırlandırılmasını gerektiğini, 2 yaş öncesinde çocukların televizyon izlememesini önermektedir (American Academy of Pediatrics, 2001).

Aktif oyun oynayan çocuklar ile pasif şekilde televizyon izleyen çocuklar karşılaştırıldığında oyun oynayan çocukların duygularını geliştirmek için daha fazla alanı olduğu görülmüştür. Özellikle okul öncesi dönemde çocuklar keşfetmek, hareket etmek, çevrede değişiklik yapmak ve öğrendiklerini tekrarlamak istemektedir (İlhan ve Ulusoy, 2013).

1.3.4. Yeni teknolojiler (Newer Tech)

Yeni Teknolojiler (Newer Tech) henüz Türkçe literatüre girmemiş, hızla ilerleyen teknolojinin farklı sektörlerde (sağlık alanında üretilen yeni teknolojiler vb.) olduğu gibi günlük hayatımıza dahil olan, son dönem ürünleri olan bilgisayar, tablet, oyun konsolu, sanal gerçeklik gözlüğü gibi teknolojik aletleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Connell, Lauricella ve Wartella, 2015).

Oyun, çocuğun kendini ifade etmesi için önemli bir alandır. Birçok tanımı olan oyunu çocuğun keşif becerilerini geliştirdiği, zevk alındığı bir öğrenme süreci olarak tanımlamak mümkündür (Özdoğan, 2008; Çetin, 2013). Nippold, Duthie ve Larson (2005), oyun ve oyun araçları dönem özellikleriyle birlikte değişmekte günümüz teknoloji çağında ise dijital oyunlar çocukların hayatında önemli bir aktivite halini aldığını belirtmiştir (Akt. İnan ve Dervent, 2016).

Literatür incelendiğinde; akıllı telefon, tablet gibi yeni dönem teknolojik aletlerin kullanım yaşının gittikçe düştüğü görülmektedir (Genç, 2014; Hosokawa & Katsura, 2018; Plowman, Stevenson, Stephen & McPake, 2012). Genç (2014), Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı çocuklara ebeveynler tarafından sunulduğunu aktarmaktadır. İlk çocukluk döneminde pek çok beceri, kavram ve davranışın pekiştirilmesinde ve özellikle psiko-motor becerilerin, el-göz koordinasyonunun, dikkatin gelişiminde teknolojiden yararlanılabilir (Oktay, 1999; Yavuzer, 2002).

Tüm olumlu özelliklerin yanında literatür incelendiğinde teknolojinin ilerlemesi ve yaygınlaşmasının olumsuz etkileri de olabileceği şiddet içerikli oyunların oynanması, bilgisayarın uzun süreli kullanımı obezite, göz sağlığı, sosyal ilişki kaybı, internet bağımlılığı gibi fiziksel, sosyal, duygusal, zihinsel olarak olumsuz etkileri olduğu

belirtilmektedir (Anderson, Gentile & Buckley, 2007; Bremer, 2005; Gürcan, Özhan ve Uslu, 2008; Kars, 2010; Plowman ve ark, 2012; Yavuzer, 1993; Yavuzer, 2003).

1.4.Araştırmanın Önemi, Amacı ve Soruları

Bu araştırma ile okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntülerinin ve duygu düzenleme becerilerinin, çocukların teknoloji kullanımıyla ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.4.1 Araştırmanın önemi

Klein (1999), Bowlby (1980) ve diğer bağlanma kuramlarında belirtildiği gibi okul öncesi dönem birincil bakım veren ile ilk bağlanmanın gerçekleştiği dönem olarak görülmektedir ve kişinin hayatı için belirleyici ve temel olmaktadır. Bu kritik dönemde yaşanan olumlu ve özellikle olumsuz yaşantıların, kişilik gelişiminde ve tezin konusu / önemi bağlamında duygu düzenleme becerilerinde zorluklara yol açabileceği düşünülmektedir.

Benzer şekilde gelişim basamakları ele alındığında okul öncesi dönemde diğer gelişim aşamalarına paralel olarak çocuğun duygu düzenleme becerileri de gelişmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerileri ile bağlanma ilişkisini inceleyen çalışmalar olduğu görülmüştür (Cassidy, 1994; Türköz, 2007). Ancak okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerileri ile teknoloji kullanımı ve bağlanma örüntüsü ile teknoloji kullanımı ilişkisinin doğrudan incelendiği çalışma bulunamamıştır.

Literatür incelendiğinde duygu düzenleme ve bağlanma arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. İnternet bağımlılığı, bilgisayar / telefon / tablet kullanımı ile yapılan çalışmaların örneklemi ise çoğunlukla ilköğretim ve lise gruplarını kapsamaktadır. Günümüz gelişen teknolojisi ile okul öncesi dönemdeki çocukların da teknolojiyi kullanımının incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle bağlanma örüntüsü ve duygu düzenleme becerilerinin teknolojinin nasıl, ne sıklıkla, ne amaçla kullanıldığı ile ilişkisi olup olmadığının araştırılmasının okul öncesi dönemdeki çocukların teknolojiyi kullanma amaçlarına yönelik bilgi vereceği ve teknoloji bağımlılığına yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı, bu dönemdeki müdahalelerin de sonraki yıllardakilere göre görece daha kalıcı etkiler bırakabileceği, dolayısıyla tezin bu konuyu aydınlatma çabasında klinisyenlere de katkı sağlayabileceği

düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu araştırmanın gelecek çalışmalara bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

1.4.2 Araştırmanın amacı, soruları ve hipotezleri

Belirtilen çalışmalar doğrultusunda duygu düzenleme, bağlanma ve teknoloji kullanımını ele alan herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Aynı şekilde literatürde ilkokul, ortaokul, lise ve yetişkinlerim teknolojik alet kullanımına yönelik çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte okul öncesi dönemdeki çocukların eğitim alanı haricindeki teknoloji kullanımlarına yönelik sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Literatürde okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımlarını ele alan çalışmalar Türk örneklem ile yapılmamıştır.

Teknoloji çağında doğan ve büyüyen yeni neslin teknolojik aletlerle tanışma yaşı, kullanım süresi, kullanım nedenleri ve ebeveynlerinin teknolojik alet kullanım sürelerinin ele alınmasının mevcut literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bağlanma, duygu düzenleme ve okul öncesi dönemdeki çocukların ve ebeveynlerinin teknolojik alet kullanımını ele almak amacıyla belirlenen araştırma soruları:

1. Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile teknoloji kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve teknoloji kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme, bağlanma ve teknoloji kullanım süreleri ile deografik değişkenler arasında ilişki var mıdır ?

Araştırmanın Hipotezleri

H_1: Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile teknoloji kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_2: Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve teknoloji kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_3: Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ile annelerinin teknoloji kullanım örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_4: Okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanım örüntüleri ile annelerinin teknoloji kullanım örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_5: Okul öncesi dönem çocuklarının teknolojik aletleri ilk kez kullandığı yaş ile bağlanma örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_6: Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ile teknolojik aletleri kullanma sebepleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_7: Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile teknolojik aletleri kullanma sebepleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H_8: Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile annenin hamilelik süreci ve doğum sonrası süreçler arasında anlamlı ilişki vardır

BÖLÜM 2: YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma örneklemi İstanbul ilinde yaşayan okul öncesi dönemdeki çocuklardan oluşmaktadır. Çalışma her anne ile yüz yüze görüşülerek anket verilerek ve her çocuk ile 10-15 dakika bire bir oyun oynanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemi 45 kişi olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmada, İstanbul'da yaşayan yaşları 3-6 (x=4,24) arasında değişen toplam 45 katılımcıdan ve annelerinden veri toplanmıştır. Örneklemde ölçeklerin bir kısmını hiç doldurmayan 1 veri dışarıda bırakılmış ve araştırma örneklemi 44 katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların 27'si (%61.4) kız ve 17'si (%38.6) erkek çocuklardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında, 10'u (% 22.7) 3-4 yaş aralığında, 16'sı (% 36.4) 4-5 yaş aralığında, 18'i (% 40.9) 5-6 yaş aralığındadır.

Araştırma örneklemi 20'si (%45.45) tek çocuk olan, 24'ü (%54.55) ise kardeşi olan katılımcılar oluşturmaktadır. Kardeşi olan katılımcıların ise 16'sı (% 66.7') ilk çocuk,7'si (%29.2) ikinci çocuk ve 1'i (%4.2) üçüncü çocuktur. Katılımcıların 17'si (%38.6) 0-1 yıldır, 16'sı (%36.4) 1-2 yıl arası ve 11'i (%25) ise 2-3 yıldır anaokuluna devam etmektedir.

Katılımcıların anne yaşları 26 ile 45 arasında olup ($\bar{x}$=34.45), anne eğitim düzeylerine bakıldığında 1'inin (%2.3) ortaokul mezunu, 12'sinin (%27.3) lise mezunu, 28'inin (%63.6) üniversite mezunu, 3'ünün (% 6.8) ise üniversite üzeri eğitim almıştır. Katılımcıların baba yaşları 29 ile 52 arasındadır ($\bar{x}$=37.12). Katılımcıların baba eğitim düzeyleri; 1'inin (%2.3) ilkokul mezunu, 12'si (%27.3) lise mezunu, 29'u (%65.9) üniversite mezunu, 2'sinin (% 4.5) ise üniversite üzeri eğitim aldığı belirtilmiştir. Sosyoekonomik düzey incelendiğinde katılımcıların 12'si (%27.3) orta-at ve 32'si (%72.7) orta üst olarak belirtilmiştir.

Katılımcıların annelerinin ifadelerine göre hamileliğinin 28-37 hafta arasında doğum yapan 7 (%15.9), 38. Haftada doğum yapan 17 (%38.6) ve 39-42 hafta aralığında doğum yapan 20 (%45.5) kişi bulunmaktadır. Doğum şekli incelendiğinde 12'si (%27.3) normal, 1'i erken (%2.3), 29'u (%65.9) sezaryen ve 2'si (%4.5) diğer şekilde doğum yaptığını; annelerin 17'si (%42.5) ilk 3-12 ay aralığında, 5'i (%12.5)

13-24 ay aralığında, 5'i (%12.5)25-36 ay aralığında ve 13'ü (%32.5) 37 ay ve üzeri süre ile bakım veren kişi olduğunu belirtmiştir.

Çocuk ile geçirilen süre değerlendirildiğinde; anne ile 20 (%45.5) çocuk 1-3 saat, 20 (%45.5) çocuk 3.5-6 saat ve 4 (%9) çocuk 6 saat ve üzeri; baba ile 29 (%74.4) çocuk 0-3 saat, 9 (%23) çocuk 3.1-6 saat ve 1 (%2.6) çocuk 6 saat üzeri birlikte zaman geçirmekte olduğunu belirtmiştir. Tablo 2.1'de katılımcılara ait sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sıklık ve yüzdelik değerler sunulmuştur.

Tablo 2.1. *Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Değişken	Sıklık(*f*)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kız	27	61.4
Erkek	17	38.6
Yaş		
3-4 yaş	10	22.7
4-5 yaş	16	36.4
5-6 yaş	18	40.9
Ailede		
Tek çocuk	20	45.45
Kardeşi var	24	54.55
Kaçıncı çocuk		
İlk çocuk	16	66.7
İkinci çocuk	7	29.2
Üçüncü çocuk	1	4.2
Anaokulu süresi		
0-1 yıl	17	38.6
1-2 yıl	16	36.4
2-3 yıl	11	25
Anne yaş		
26-33	21	47.7
34-45	23	52.3
Baba yaş		
29-37	37	62.8
38-52	16	37.2
Anne eğitim		
Ortaokul mezunu	1	2.3
Lise mezunu	12	27.3
Üniversite mezunu	28	63.6
Üniversite üstü	3	6.8
Baba eğitim		
İlkokul mezunu	1	2.3
Lise mezunu	12	27.3
Üniversite mezunu	29	65.9
Üniversite üstü	2	4.5
Sosyoekonomik düzey		
Orta-alt	12	27.3
Orta-üst	32	72.7

Tablo 2.1.(devam) *Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Doğum haftası			
28-37	7		15.9
38	17		38.6
39-42	20		45.5
Doğum şekli			
Normal doğum	12		27.3
Erken doğum	1		2.3
Sezaryen	29		65.9
Diğer	2		4.5
Anne bakım verme süresi			
3-12 ay	17		42.5
13-24 ay	5		12.5
25-36 ay	5		12.5
37 ve üzeri	13		32.5
Anne- çocuk zaman			
1-3 saat	20		45.5
3.5-6 saat	20		45.5
6 saat üzeri	4		9
Baba- çocuk zaman			
0-3 saat	29		74.4
3.1-5 saat	9		23
6 saat üzeri	1		2.6
	Ort.	SS	Min-Max
Çocuğun yaşı	4.24	0.77	3-5.10
Anaokulu süresi (yıl)	0.99	0.90	0-3.02
Anne yaş	34.45	4.46	26-45
Baba yaş	37.12	5.80	29-52
Doğum haftası	38.20	2.76	28-42
Anne bakım verme süresi (ay)	25.90	19.36	3-60
Anne- çocuk zaman (saat)	4.06	2.64	1-12
Baba- çocuk zaman (saat)	2.44	1.69	0-8

2.2. Veri Toplanma Araçları

Araştırmada katılımcıların kişisel özelliklerini ve teknoloji kullanımlarını belirlemek amacıyla "Demografik Bilgi Formu" (Bkz. Ek B), çocukların bağlanma temsillerini değerlendirmek amacıyla "Oyuncak Öykü Tamamlama Testi" (Bkz. Ek D) ve çocukların duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek amacıyla "Duygu Düzenleme Ölçeği" (Bkz. Ek C) kullanılmıştır.

2.2.1 Demografik bilgi formu

Demografik bilgi formu ile çocuğun yaş, cinsiyet, okul öncesi eğitim durumunu, bebeklik dönemine ve annenin hamilelik dönemine dair temel bilgileri, anne ve baba için yaş, eğitim, gelir seviyesi, medeni durum bilgilerini içermektedir. Araştırmanın yapıldığı süreçte teknoloji kullanımına dair geçerlik güvenirliği yapılmış bir ölçek olmaması sebebiyle teknoloji kullanımına dair; evde hangi teknolojik aletlerin olduğu, çocuğun bunları ne kadar süre ne amaçla kullandığı, anne ve babanın teknoloji kullanımına dair bilgiler demografik bilgi formuna entegre edilmiştir.

2.2.2. Duygu düzenleme ölçeği (DDÖ)

Çocukların duygu düzenleme becerilerini ölçmek amacıyla annelerine duygu düzenleme ölçeği verilmiştir. Duygu Düzenleme Ölçeği, Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Kapçı, Uslu, Akgün ve Acer (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçek, okul öncesi ve okul çağındaki çocukların duygusal tepkiselliği ve duyguların ortamın koşullarına göre düzenlenip ifade edilmesini değerlendiren 24 maddeden oluşmaktadır. "Duygu hali çok değişkendir" ve "Öfke patlamaları, huysuz nöbetlerine eğilimlidir" gibi uyarılma, tepkisellik, öfke duygusunu kontrol edememe ve mod değişkenliğini kapsayan "Değişkenlik-Olumsuzluk" ve "Kendini başkalarının yerine koyarak onların duygularını anlar…" ve "Üzüldüğünü, kızıp öfkelendiğini veya korktuğunu söyleyebilir." gibi adaptif şekilde duygu düzenlemeyi kapsayan "Duygu Düzenleme" alt boyutu olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyut puanı alınabildiği gibi ölçeğin toplam puanı da kullanılabilmektedir. Toplam puan arttıkça duygu düzenleme becerisi azalmaktadır. Ölçek 4'lü likert olup (1= Hiçbir zaman/nadiren ve 4= Neredeyse her zaman), ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları duygu düzenleme alt boyutu için .83, değişkenlik

olumsuzluk alt boyutu içi ise .96 olarak belirtilmiştir. Mevcut çalışmada ölçeğin toplam puanı için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .55 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Oyuncak öykü tamamlama testi (OÖTT)

Cassidy'nin (1988) "Oyuncak Ailesi" testi temel alınarak bağlanma temsillerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiştir ve çocuklarda bağlanma temsillerinin değerlendirilmesi amacıyla Uluç (2005) tarafından, Türkçe'ye uyarlanmıştır ve gerekli ön çalışmaları tamamlanarak, 60-72 ay çocukların bağlanma örüntülerinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. (Bkz. Ek D)

Testin uygulamasında çocuktan; çocuk, anne, baba ve diğer bebeklere göre yaşlı olduğu belli olan (büyükanne, teyze vb.) bebekten oluşan bir oyuncak ailesine ilişkin altı yarım öyküyü tamamlaması istenmektedir. Çocuğun tamamladığı öykülerdeki çocukla kurduğu özdeşim yoluyla, kendi bağlanma temsillerini ve öyküleri devam ettirme / bitirme biçiminin, onun güvenli ya da güvensiz bağlanma örüntüsünü yansıttığı kabul edilmiştir. İlk ısınma hikâyesi değerlendirmeyip diğer beş hikaye için tek tek güvenli-güvensiz ayrımı yapılabildiği gibi 5'li likert üzerinden de değerlendirilebilmektedir. Testin ısınma öyküsü kabul edilen bütün karakterlerin dahil olduğu doğum günü kutlanan hikaye adından beş yarım öykü her çocuğa aynı sıra ile sunulur. Öyküler çocuğun bağlanma temsillerini yansıtmaktadır. Birinci öyküde çocuk akşam yemeği esnasında yanlışlıkla meyve suyunu döker ve yaşanan gerilim karşısında annenin duyarlılığı, ikinci öyküde çocuğun yatak odasındaki canavardan korkması sonucu anne-babanın tutumu, üçüncü öyküde çocuğun yüksek bir kayadan düşerek fiziksel olarak yaralanması ve bakıma ihtiyaç duyması sonucu anne babanın durumu ele alışı değerlendirilir. Dördüncü öykü ayrılık öyküsü olup, anne ve baba çocuğu büyükanne, teyze olarak adlandırılan diğer yetişkine bırakır ve bir süreliğine uzaklaşır çocuğun ayrılığa karşı tepkisi gözlemlenirken, kavuşma öyküsü olan beşinci öyküde anne babanın dönüşü ile hem anne babanın hem de çocuğun özdeşleştiği figürün tepkileri değerlendirilir.

Orijinal çalışmada Cassidy (1990) öykülerin sonuçlarını güvenli- güvensiz olarak ayırdığı gibi güvensiz sınıflamasını da kaçınmacı ve kararsız olarak iki gruba ayırmıştır. Uluç (2005), bu iki grup arasında bir ayrım yapılmamış olması nedeniyle yalnızca güvenli- güvensiz sınıflamasına bağlı kalmıştır.

Orjinal test için değerlendiriciler arası güvenirlik katsayıları her bir öykü için .72 ile .92 arasında değişirken, genel bağlanma sınıflaması için .91'dir (Akt. Uluç, 2005). Mevcut çalışmada, üç yargıcı tarafından değerlendirilen beş OÖTT öyküsü 5'li likert olarak değerlendirilmiş olup, Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı. 81 olarak saptanmıştır.

2.2.4. Teknoloji kullanımına dair sorular

Teknoloji kullanımına dair bir ölçek kullanılamamış olup, bilgi edinmek amaçlı sorular demografik formun içerisine eklenmiştir. Evde bulunan teknolojik aletlerin neler olduğu, internet bağlantısı olup olmadığı, anne ve babanın kaç yıldır bilgisayar kullandığı, teknolojik aletlere günde kaç saat ayırdığı, çocuğun ne zamandır teknolojik aletleri kullandığı, teknolojik aletleri (bilgisayar telefon, tablet, oyun konsolu) günde kaç saat ve ne amaçla kullandığı, çocuğun izlediği ve oynadıkları üzerinde ebeveynlerin konrtolü olup olmadığı sorulmuştur.

2.3. İşlem

Kullanılacak araçların Maltepe Üniversitesi Etik Kuruluna sunulması ardından Mayıs 2018 tarihinde veri toplanmaya başlamış Kasım 2018'de tamamlanmıştır. İstanbul ilinde yaşayan katılımcılar ile yüz yüze görüşülmüş, anneleri bilgilendirilen ve onay alınan 3-6 yaş arası çocuklar ile 10-15 dakikalık oyun oynanmış ve video kaydı alınmıştır. Eş zamanlı anneler verilen demografik form ve ölçeği doldurmuştur. Formun doldurulması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin analizi

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi için her bir video kaydı numaralandırılmış, doldurulan formlar ile eşleştirilmiş ve birbirinden bağımsız üç değerlendirmeci tarafından puanlanmıştır. Numaralar ile eşleştirilen videolar değerlendirildikten sonra silinmiş dolayısıyla hangi videonun hangi form ile eşleştiği bilinmeyerek çift yönlü kör bir çalışma sağlanmıştır. Veriler SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik paket programı ile analiz edilmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölüm araştırma sorularının istatistiki olarak analizinden elde edilen sonuçları içermektedir. Veriler analiz öncesinde incelenmiş ve ölçeklerin bir kısmını hiç doldurmayan 1 katılımcının verileri analize dahil edilmemiştir. 44 Katılımcıya ait veriler ile analiz yapılmıştır. Veri sayısının az olması nedeniyle parametrik testlere alternatif olan non-parametrik testler ile istatistiksel analiz gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen istatistiksel analiz üç alt bölümde incelenmiştir. İlk bölümde sosyo-demografik değişkenlere dair verileri incelemek amacıyla Mann- Whitney U ve Kruskal- Wallis testlerinin sonuçları sunulmuştur. İkinci bölümde araştırmada yer alan değişkenler arası ilişkiler Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise teknoloji kullanımına dair değişkenlerin sıklığına dair bilgiler sunulmuştur.

3.1. Demografik özelliklere göre araştırma değişkenlerindeki farklılıkların incelenmesi

Araştırma değişkenlerinin (duygu düzenleme, bağlanma ve teknoloji kullanımı), katılımcıların demografik özelliklerine (çocuğun cinsiyeti, ailenin sosyoekonomik durumu ve hamilelik esnasında annenin bir problem yaşayıp yaşamaması) göre nasıl farklılaştığını incelemek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Bağlanma güvenliğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Oyuncak Öykü Tamamlama Testi bu kısımda kategorik olarak değerIendirilmiş ve örneklem grubunu oluşturan çocukların 40'ı (%90.9) güvenli, 4'ü (%9.1) güvensiz olarak puanlanmıştır.

Tablo 3.1. *Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Sonuçlarına İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde(%)
OÖTT Kategori		
Güvenli	40	90.9
Güvensiz	4	9.1

Duygu düzenleme becerisini ölçmek amacıyla uygulanan Duygu Düzenleme Ölçeği 2 alt boyutta ve toplam puan ile ele alınmış ve toplam puan ortalaması ($\bar{x}$= 41.77), Değişkenlik / Olumsuzluk alt boyutu puan ortalaması ($\bar{x}$= 26.20) ve duygu ayarlama alt boyutu puan ortalaması ($\bar{x}$= 15.57) Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. *Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları, Standart Sapma Ve Minimum Maksimum Değerleri*

Değişken	Ort.	SS	Min-Maks
Duygu Düzenleme Ölçeği			
Toplam puan	41.77	5.57	33-53
Değişkenlik / Olumsuzluk	26.20	4.06	18-35
Duygu Ayarlama	15.57	2.63	11-21

Yaş: Uygulanan Spearman Sıra Farkları Korelasyonu analizi sonucunda yaş ile bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (p > .05).

Cinsiyet: Katılımcıların cinsiyeti ile araştırma değişkenleri olan bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. (p > .05).

Sosyoekonomik düzey: Sosyoekonomik düzeyi orta alt ve orta üst olan grupların duygu düzenleme puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre orta-alt grubun, duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutu olan, değişkenlik / olumsuzluk puanının (Ortanca: 30.50) orta-üst grubun puanından (Ortanca: 24.50) anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir (U=102, p < .05).

Çalışmanın değişkenleri olan bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı ile; katılımcının kaçıncı çocuk olduğu, ne kadar süre anne sütü aldığı, babanın yaşı, ailedeki çocuk sayısı, kaç yıldır okul öncesi eğitim aldığına dair demografik bilgiler arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.3. *Sosyoekonomik Düzeye Göre DDÖ Değişkenlik/ Olumsuzluk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları*

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	U	p
Orta-alt	12	30.00	360	102	.017
Orta-üst	32	19.69	630		

Anne ve baba eğitim düzeyi: Katılımcıların anne eğitim durumu ile araştırma değişkenleri olan bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasında ilişki olup olmadığını incelemek için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Katılımcıların baba eğitim durumu ile araştırma değişkenleri olan bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Annenin hamilelik dönemi: Hamilelik sırasında annenin sıra dışı bir olay / problem yaşamasıyla da duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutu olan değişkenlik / olumsuzluk değişkeni arasında anlamlı fark olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile incelenmiş, hamileliğinde sıra dışı bir olay/ problem yaşayan annelerin çocukları (Ortanca: 28) ile yaşamayan annelerin çocukları (Ortanca: 24) arasında değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu açısından anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($U=83$, $p < .05$).

Tablo 3.4. *Hamilelik Esnasında Yaşanan Olumsuz Deneyime Göre Değişkenlik/ Olumsuzluk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları*

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplam	U	p
Evet	9	30.78	277	83	.029
Hayır	35	20.37	713		

3.2. Bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar

Çalışmada yer alan bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımına dair bilgiler arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman Sıra Farkları Korelasyonu uygulanmıştır. Buna göre, bağlanma; annenin yaşı ($r = .28$, $p < .01$), annenin televizyon izleme süresi ($r = .09$, $p < .01$), çocuğun ilk kez kaç aylıkken teknolojik alet kullanmaya başladığı ($r = .39$, $p < .05$) ve anne ile çocuğun bir günde ne kadar zaman geçirdikleri ($r= .61$, $p < .01$) ile pozitif yönde, çocuğun günde televizyon izleme saati ($r = -.12$, $p < .01$) ve çocuğun toplam teknolojik alet kullanım süresiyle ($r = -.20$, $p < .01$) negatif

yönde ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bağlanma ile duygu düzenleme toplam puanı arasında ise ilişki olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutları olan değişkenlik olumsuzluk ve duygu ayarlama ile hiçbir değişken arasında ilişki bulunmamıştır. Duygu düzenleme toplam puanıyla yalnızca; çocukların toplam teknolojik alet kullanım süresi ($r = .30$, $p < .05$) arasında pozitif, doğum sonrası bebeğe annenin kaç ay bakım verdiği ile ($r = -.33$, $p < .05$) negatif ilişki bulunmuştur.

Teknoloji kullanımına dair alınan bilgilerin arasındaki ilişki incelendiğinde; annenin bilgisayar/ tablet kullanımı ile çocukların tablet kullanımı ($r = .33$ $p < .05$) arasında pozitif yönde, anne ile çocuğun bir günde geçirdikleri toplam saat ($r = -.33$, $p < .05$) ve doğum sonrası bebeğe annenin kaç ay bakım verdiği ile ($r = -.38$, $p < .05$) negatif ilişki görülmüştür. Annelerin televizyon izleme süreleri ile çocukların televizyon izleme süreleri ($r = .37$ $p < .05$) ve çocukların toplam teknolojik alet kullanma süreleri ($r= .38$ $p < .01$) de pozitif yönde ilişkilidir. Çocukların ilk kez kaç aylıkken teknoloji kullandıklarına bakıldığında anne ile çocuğun bir günde geçirdikleri toplam saat ($r = .52$, $p < .01$) ve doğumun hamileliğin kaçıncı haftasında gerçekleştiği ($r = .30$, $p < .05$) pozitif yönde ilişkilidir.

Araştırmada yer alan demografik değişkenler arasında ise çocukların kaç yıldır yuvaya devam ettikleri ile anne ile çocuğun bir günde geçirdikleri toplam saat ($r = -.39$, $p < .01$) arasına negatif; doğumun hamileliğin kaçıncı haftasında gerçekleştiği ile bebeğin kaç ay anne sütü aldığı arasında ($r = .32$ $p < .05$) pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları Tablo 3.5.'da sunulmuştur.

Tablo 3.5. O*ÖTT toplam puanı, DDÖ Toplam Puanı, Demografik ve Teknoloji Kullanımına İlişkin Değişkenlerin Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. OÖTT	1													
2.DDÖ	-.17	1												
3.Annenin Yaşı	28**	-.11	1											
4.Anne pc/ tablet kullanım süresi	-.17	.80	-.24	1										
5. Anne tv süresi	.09**	-.02	.09	-.07	1									
6. Çocuk ilk teknoloji kullanım ayı	.39*	-.07	.11	-.19	-.008	1								
7. Çocuk tv süre	-.12**	.25	.76	-.04	.37*	-.07	1							
8. Çocuk telefon süre	-.30	.25	.03	.04	.08	-.13	.17	1						
9. Çocuk tablet süre	.15	-.02	-.21	.33*	.03	.14	.21	-.20	1					
10- Anne- çocuk zaman	.61**	-.06	.14	-33*	-.12	.52**	-.08	.001	-.08	1				
11. Doğum haftası	-.24	-.04	-.10	-.18	-.19	.30*	-.09	.04	-.12	.08	1			
12. Anne sütü süresi	-.31	-.17	-.22	-.06	-.15	.10	.02	.12	-.13	-.07	.32*	1		
13. Çocuk teknoloji toplam	-.20**	.30*	.01	.09	.38*	-.03	.82**	.53**	.35*	-.12	-.05	.02	1	
14. Anne bakım süresi	-.92	-.33*	.003	-.38*	.13	-.07	-.14	.70	-.25	.10	.12	.19	-.14	1

*p < .05 , **p < .01 OÖTT: Oyuncak Öykü Tamamlama Testi, DDÖ: Duygu Düzenleme Ölçeği

3.3. Teknoloji kullanımına dair değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri

Araştırma örneklemi oluşturan 44 katılımcı ve ebeveynlerinin teknoloji kullanımına dair değişkenler incelenmiştir. Evde bulunan teknolojik aletlere bakıldığında ebeveynlerin 8'i (%18.2) yalnızca akıllı telefona, 4'ü (%9.1) akıllı telefon ve tablete, 13'ü (%29.5) bilgisayar ve telefona, 19'u (%43.2) bilgisayar, tablet ve akıllı telefona sahip olduklarını belirtmiştir. Annenin bir gün boyunca televizyon izleme süresine bakıldığında 9'u (%20.5) hiç izlemediğini, 10'u (%22.7) 1 saat, 17'si (%38.7) 2 saat, 6'sı (%13.6) 3 saat ve 2'si (%4.5) 4 saat televizyon izlediğini belirtmiştir. Annenin bir günde kaç saat bilgisayar kullandığına bakıldığında 1 kişinin yanıt vermediği görülmüş ve 44 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Katılımcıların 31'i (%72.1) 0-6 saat, 12'si (%27.9) 7-12 saat aralığında bilgisayar kullandığını belirtmiştir.

Babanın bir gün boyunca televizyon izleme süresine bakıldığında 1 kişinin yanıt vermediği görülmüş ve 44 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Katılımcıların 5'i (%11.4) hiç izlemediğini, 13'ü (%29.5) 1 saat, 14'ü (%31.8) 2 saat, 8'i (%18.2) 3 saat, 2'si (%4.5) 4 saat, 1'i (%2.3) 5 saat ve 1'i (%2.3) 6 saat televizyon izlediğini belirtmiştir, bir günde kaç saat bilgisayar kullandığına bakıldığında 31'i (%72.1) 0-6 saat, 12'si (%27.9) 7-12 saat aralığında bilgisayar kullandığını belirtmiştir.

Çocukların teknoloji kullanımına dair veriler incelendiğinde; 13'ünün (%30.2) 0-12 ay, 17'sinin (%39.6) 13-24 ay ve 13'ünün (%30.2) 24-48 aylıkken ilk kez teknolojik alet kullandığı görülmüştür. Çocukların 1 günde teknolojik aletleri kullanım sürelerine bakıldığında; 25'inin (%56.8) 0-60 dakika, 15'inin (%34.1) 61-120 dakika, 4'ünün (%9.1) 120 dakika ve üzeri sürede televizyon izlediği; 23'ünün (%52.3) 0-30 dakika, 15'inin (%34.1) 31-60 dakika, 1'inin (%2.3) 61-90 dakika, 3'ünün (%6.8) 91-120 dakika, 2'sinin (%4.5) 121-150 dakika akıllı telefon kullandığı; 34'ünün (%77.3) hiç tablet kullanmadığı, 4'ünün (%9.1) 30 dakika, 3'ünün (%6.8) 60 dakika, 3'ünün (%6.8) 120 dakika ve üzeri dakika tablet kullandığı belirtilmiştir. Çocukların teknolojik aletleri kullanım sebepleri incelendiğinde 1'inin (%2.3) kullanmadığı, 5'inin (%11.4) sakinleşmek, 7'si (%15.9) yemek yemek, 8'i (%18.2) anneye zaman yaratmak, 2'si (%4.5) bakım veren izlediği, 6'sı (%13.6) çizgi film izlemek, 4'ü (%9.1) dans etmek/ eğitici video / animasyon film izlemek için ve 11'i (%25) diğer (çocuk kendisi istediği, canı sıkıldığı, ödül olarak vb.) sebeplerle teknolojik aletleri kullandığı görülmüştür.

Tablo 3.6. *Katılımcıların ve Ebeveynlerinin Teknolojik Alet Kullanımına Yönelik Bilgilerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Değişken	Sıklık(*f*)	Yüzde(%)
Evde Bulunan Teknolojik aletler		
Akıllı Telefon	8	18.2
Telefon ve tablet	4	9.1
Bilgisayar telefon	13	29.5
Bilgisayar, Telefon ve Tablet	19	43.2
Annenin 1 günde televizyon izleme		
0 saat	9	20.5
1 saat	10	22.7
2 saat	17	38.7
3 saat	6	13.6
4 saat	2	4.5
Annenin 1 günde bilgisayar kullanımı		
0-6 saat	31	72.1
7-12 saat	12	27.9
Babanın 1 günde televizyon izleme		
0 saat	5	11.4
1 saat	13	29.5
2 saat	14	31.8
3 saat	8	18.2
4 saat	2	4.5
5 saat	1	2.3
6 saat	1	2.3
Babanın 1 günde bilgisayar kullanımı		
0-6 saat	31	72.1
7-12 saat	12	27.9

Tablo 3.6.(*devamı) Katılımcıların ve Ebeveynlerinin Teknoloji Kullanımına İlişkin Bilgilerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde(%)
Çocuğun ilk teknoloji kullanım ayı		
0-12	13	30.2
13-24	17	39.6
25-48	13	30.2
Çocuğun günde televizyon izleme		
0-60 dakika	25	56.8
61-120 dakika	15	34.1
121 dakika ve üzeri	4	9.1
Çocuğun günde telefon kullanımı		
0-30 dakika	23	52.3
31-60 dakika	15	34.1
61-90 dakika	1	2.3
91-120 dakika	3	6.8
121-150 dakika	2	4.5
Çocuğun günde tablet kullanımı		
0 dakika	34	77.3
30 dakika	4	9.1
60 dakika	3	6.8
120 dakika ve üzeri	3	6.8

Tablo 3.6.(*devamı) Katılımcıların ve Ebeveynlerinin Teknoloji Kullanımına İlişkin Bilgilerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde(%)
Çocuğun teknoloji kullanım sebebi		
Kullanmıyor	1	2.3
Sakinleşmek	5	11.4
Yemek yemek	7	15.9
Anneye zaman yaratmak	8	18.2
Bakım veren izlediği için	2	4.5
Çizgi film izlemek	6	13.6
Dans/ eğitici video/ sinema	4	9.1
Diğer	11	25

	Ort.	SS	Min-Maks
Annenin 1 günde televizyon izleme (saat)	1.58	1.10	0-4
Annenin 1 günde bilgisayar kullanımı (saat)	3.60	3.96	0-12
Babanın 1 günde televizyon izleme (saat)	1.95	1.29	0-6
Babanın 1 günde bilgisayar kullanımı (saat)	4.05	3.46	0-10
Çocuğun ilk teknoloji kullanım ayı	22.79	12.47	0-48
Çocuğun günde televizyon izleme süresi (dakika)	81.70	62.95	0-330
Çocuğun günde telefon kullanımı (dakika)	41.93	42.63	0-150
Çocuğun günde tablet kullanımı (dakika)	16.36	37.97	0-150

BÖLÜM 4: TARTIŞMA

4.1. Demografik özelliklere göre araştırma değişkenlerindeki farklılıkların incelenmesi

Araştırmada öncelikle bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı ile demografik değişkenler arasında ilişikler incelenmiştir. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi sonuçları incelendiğinde güvenli bağlanan çocukların oranının (%90.9) genel literatüre oranla yüksek olduğu görülmüştür. Uluç (2005), çalışmasında güvenli bağlanan çocukların oranını %75, Türköz (2007) ise %80.5 olarak belirtmiştir. Bu çalışmada güvenli bağlanan çocukların oranının yüksek olmasının sebebinin ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olması ve örneklemin benzer özellikte ailelerden oluşmasıyla açıklanabilir. Değişkenlerin, sosyoekonomik düzey ve hamilelik sırasında annenin yaşadığı problem açısından farklılaştığı görülmektedir. Çalışmada orta-alt sosyoekonomik düzeyde olan ailelerin çocuklarının, orta üst düzeyde olanlara oranla duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutu olan ve çocuktaki duygu durum değişkenliği ile olumsuz duygulanım gösterme eğilimini ölçen değişkenlik/ olumsuzluk puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde aksi yönde çalışmalar olduğu sosyoekonomik düzeye göre bağlanmanın farklılaşmadığı tek çalışmaya rastlanılmış (Türköz, 2007), sosyoekonomik düzeye dair çalışmaların yapılmasının önerildiği görülmektedir (Bozkurt Yükçü, 2017; Ertan, 2013). Bu çalışmada sosyoekonomik düzeyi orta-alt olan ailelerin çocuklarının duygularının değişken ve olumsuz duygu gösterme eğiliminin yüksek olmasının sebebinin günlük şartların zorluğu, bakım verenin duygu düzenleme becerisi veya çocuğun duygularına karşı hassasiyeti ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Değişkenlik / Olumsuzluk alt boyutunda hamileliği esnasında olumsuz deneyimi olan annelerin çocuklarının puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde bilindiği kadarıyla benzer çalışma bulunmamaktadır. Hamilelik döneminde yaşanan stresin bebeği etkilediği yapılan çalışmalar tarafından gösterilmektedir (Stott,1973; Verny ve Kelly, 2017). Buna bağlı olarak hamilelik esnasında annenin yaşadığı olumsuz deneyim ve stresin çocuğun olumsuz duygu gösterme eğilimi ve değişkenliği etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlarda duygu düzenleme becerisinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak literatür bundan farklı olarak özellikle toplumsal cinsiyet rollerinden temek alarak kız ve erkek çocukların duygu düzenleme becerilerinin farklılaştığını ifade etmektedir (Bozkurt Yükçü,2017; Kapçı, Uslu, Akgün ve Acer, 2009; Saarni, 1984). Bu çalışmada cinsiyete göre farklılık görülmemesinin sebepleri anne ve baba eğitim düzeylerinin yüksek olması, örneklemde yer alan grubun okul öncesi eğitim alan çocuklardan oluşması ile açıklanabilir. Duygu düzenleme becerisinin cinsiyete göre farklılaştığına dair çalışmalar bulunmasına rağmen araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Bozkurt Yükçü, 2017; Carlson ve Wang, 2007).

4.2. Bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımı arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar

Korelasyon analizi sonuçlarına göre bağlanma değişkeni ile annenin yaşı, annenin televizyon izleme süresi, çocuğun televizyon izleme süresi, çocuğun toplam teknoloji kullanım süresi, anneyle çocuğun geçirdiği zaman ve çocuğun ilk kez kaç aylıkken teknolojik aletleri kullanmaya başladığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Çalışma bulguları incelendiğinde annenin yaşı ile güvenli bağlanma puanının pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde benzer / aksi yönde bulguya rastlanmamıştır. Bunun annenin yaşı ilerledikçe olgunlaşması, çevresel etkenlerin annelik rolünü arttırması veya annenin yaşı ilerledikçe çalışmaya katılan çocuğun ilk çocuk olmama ihtimali ve annenin annelik tecrübesinin artmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer demografik bulgu ise güvenli bağlanma puanı ile anneyle geçirilen zamanın negatif yönde ilişkili olduğu şeklindedir. Literatürde anneyle geçirilen zamana dair çalışmaya rastlanılmamıştır. Bunun annenin birlikte geçirilen zamanı verimli kullanmasıyla ilişkisi olabileceği düşünülmüştür. Özellikle eğitim düzeyi yüksek annelerin çocuklarından oluşan örneklem olduğu göz önünde bulundurulunca annelerin çalışması ve / veya bilinç düzeyleri çocuklarıyla geçirdikleri kısa zamanı aktif dinleme yaparak, aktif oyun oynayarak daha verimli kullanmalarının etkili bir faktör olabileceği düşünülmektedir.

Bağlanma ile teknoloji kullanımına dair değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde güvenli bağlanma ile çocuğun televizyon izleme süresi ve çocuğun toplam teknolojik alet kullanım süresi (bir günde toplam televizyon izleme, tablet, telefon ve bilgisayarla oynama süresi) negatif yönde ilişkilidir. Literatür incelendiğinde bağlanma ile teknoloji kullanımı arasında hem ilişki bulunmadığını gösteren (Kim ve Koh, 2018) hem de mevcut çalışma ile paralel, pozitif yönde ilişki bulunduğuna dair çalışmalar (Friedrich ve Stein, 1973; Kim, Cho ve Kim, 2017) olduğu görülmüştür.

Güvenli bağlanma puanının artmasıyla çocuğun televizyon izleme süresinin azalmasının birkaç ihtimali olabileceği düşünülmüştür. Bunlar çocuğun bağlanma figürü olarak anneye sahip olması ve televizyona olan ihtiyacının azalması, anneyle kaliteli zaman geçirebilir durumda olması, eğitim düzeyi yüksek annenin çocuğun teknoloji kullanımına dair bilinçli ve hassas olması ihtimalleri düşünülmüştür. Benzer şekilde güvenli bağlanma puanı ile çocuğun teknolojik aletleri ilk kez kullanması arasında da pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanma puanı yükseldikçe çocukların daha geç teknolojik aletlerle tanışmasının da annenin eğitim düzeyi, teknoloji kullanımına dair bilinçli ve hassas olması etkili olabileceği düşünülmektedir. Hem çocukların televizyon izleme sürelerinin azalması hem de teknolojik aletlerle daha geç tanışmaları ele alındığında literatürde ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımları konusunda bilinçli oldukları, teknolojiyi zararlı buldukları, denetim altında tuttukları ve sınırlandırdıkları belirtilmiştir (Kılınç, 2015; Şahan, 2017). Yapılan çalışmada; bağlanma ile duygu düzenleme arasında ilişki bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında iki değişkeni ele alan tek çalışmaya rastlanılmıştır. Şahin (2015), okul öncesi dönemdeki çocukların yürütücü işlevlerinin duygu düzenleme ve bağlanma örüntüleriyle ilişkisini incelediği çalışmasında duygu düzenleme ile bağlanmanın pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan çalışma literatürle uyumlu değildir. Bunun kullanılan duygu düzenleme ölçeklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Duygu düzenleme ile çalışmanın diğer değişkenleri arasındaki ilişkilere bakıldığında duygu düzenleme becerisinin zayıf olması ile çocuğun toplam teknoloji kullanım süresinin arttığı görülmektedir. Literatürde yetişkin örneklemde duygu düzenleme ile teknoloji kullanımının incelendiği ve arasında negatif ilişki oluğunu gösteren başka çalışmalar da mevcuttur (Elhai ve ark., 2018; Van Deursen, Bolle,

Hegner ve Kommers, 2015). Mevcut çalışmada duygu düzenleme ile teknoloji kullanımı arasında ilişki olması, depresyonun duygu düzenleme becerisiyle bağlantılı olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Aldao, Nolen-Hoeksema ve Schweizer, 2010). Literatürde iki değişken arasındaki ilişkiyi okul öncesi örneklemle inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır ancak bulgu, çalışmanın "duygu düzenleme becerisinde zayıf olan çocukların duygu düzenlemek için teknolojik aletlere başvurabileceği" hipotezini destekler niteliktedir. Duygu düzenleme puanındaki zayıflık ile doğum sonrası bebeğe annenin kaç ay bakım verdiği ile de negatif ilişkili olduğu görülmüştür. Bu açıdan bulgunun literatürde benzer çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun literatürle ilişkili olarak Tronick ve Cohn'un (1989), deneyinde de olduğu gibi yeni doğanın duygu düzenleme becerisini kendi kendine edinmesinden önce birincil bakım veren annesinin yansıtmasına ihtiyaç duyması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çocuklar olumsuz bir deneyim / duygu yaşadığı zaman bu duygunun birincil bakım veren / anne tarafından yansıtılması, duygunun anlamlandırılması, kabul edilmesi annenin kapsayıcı işlevine vurgu yapmaktadır. (Bion, 1962).

Çocuğun duygusu yansıtılamamış ya da kapsanamamış ve bu durum bir teknolojik alet ile telafi edilmeye çalışılmış yani çalışmanın öne sürdüğü şekilde teknolojik aletlerin bir duygu düzenleme aracı yerine konmaya çalışıldığı durumlar ile karşılaşılabilmektedir. Bu noktada Winnicott (1971)'un geçiş nesnesi ve Harlow (1958)'un rhesus maymunları ile yaptığı deneyine vurgu yapılabileceği düşünülmektedir. Winnicott'un geçiş nesnesi olarak tanımladığı bir peluş oyuncak, battaniye, yastık vb. yumuşak materyaller ve Harlow'un deneyinde maymunun biberon olan değil yumuşak olan anne temsilini tercih ediyor olması, teknolojik aletlerin bu yumuşak, sıcak nesnelerin dokunsal etkisini karşılayamayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmalar doğrultusunda mevcut çalışmada da duygu düzenleme becerisinin zayıflığı ile teknoloji kullanım süresinin fazlalığı arasındaki ilişkinin paralel olduğu düşünülmektedir.

Teknoloji kullanımına dair değişkenlerin ilişkileri incelendiğinde ise, annenin bilgisayar/ tablet kullanımı ile çocuğun bilgisayar/ tablet kullanımı, annenin televizyon izleme süresi ile çocuğun televizyon izleme süresi ve annenin televizyon izleme süresi ile çocuğun toplam teknolojik alet kullanma süresi arasında pozitif yönde ilişki olduğu

görülmektedir.0 Literatür incelendiğinde çalışmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur (Akçay ve Özcebe, 2012; Chang ve ark., 2018; Connell, Lauricella & Wartella 2015). Literatür ile paralel annenin teknoloji kullanım süresi ile çocuğun teknoloji kullanım süresi arasında pozitif ilişki olmasının annenin çocuğa rol model olması (Chang ve ark., 2018), annenin aktif olarak teknoloji kullanımına çocuğu dahil etmesi, teknolojik aletleri eğitim amaçlı kullanıyor olma ihtimali düşünülmektedir. Bulguyla ilişkili olarak annenin bilgisayar / tablet kullanımı ile anne / çocuğun bir günde geçirdiği zaman arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur.

Çocuğun ilk kez kaç aylıkken teknolojik aletleri kullanmaya başladığı ile anne/ çocuğun bir günde geçirdiği toplam saat arasında pozitif yönde ilişki vardır. Literatürde bilindiği kadarıyla benzer çalışma bulunmamaktadır. Çocuğun ilk kez teknolojik aletle tanışmasının daha geç olması ile anne ile çocuğun geçirdiği zaman arasındaki ilişkiye bakıldığında annenin eğitim düzeyi ve bilinçli olması, çalışmayan anne olması böylece gündelik hayatı hızlandırma ihtiyacı olmaması, anne ile çocuğun geçirdiği kaliteli zamanla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

4.3. Teknoloji kullanımına dair değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri

Çalışmanın bu bölümünde çocuğun ve ebeveynlerin teknoloji kullanımına dair değişkenlerin sıklıkları incelenmiştir. Literatür incelendiğinde okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımına dair az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK, 2013) 6-18, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2013) ise 6-15 yaş grubunun teknolojik alet kullanımına dair verilere sahiptir.

Mevcut çalışmada hem annelerin (%81,9) hem de babaların (%70,4) büyük kısmının günde 2 saate kadar televizyon izlediği görülmekte ve literatürdeki sınırlı çalışmayla uyum göstermektedir (Akkuş, Yılmazer, Şahinöz ve Sucaklı, 2015; Gündoğdu ve ark., 2016)

Çocukların ise mevcut çalışmada büyük kısmının (%56.8) 1 saat, %34.1'inin 2 saate kadar ve %9.1'inin 2 saatten fazla televizyon izlediği görülmektedir. Mevcut çalışmada çocukların televizyon izleme saatleri literatüre oranla daha düşük (Akkuş ve ark., 2015) Amerikan Pediatri Birliğinin (2001) belirttiği süreyle denk olduğu görülmektedir.

Çocukların teknoloji kullanımına dair veriler incelendiğinde; %30.2'sinin 0-12 ay, %39.6'sının 13-24 ay ve %30.2'sinin 24-48 aylıkken ilk kez teknolojik alet kullandığı görülmüştür. Çocukların teknolojik aletleri kullanım sebepleri incelendiğinde mevcut çalışmada sakinleşmek, yemek yemek, anneye ev işlerini yapması için zaman yaratmak, bakım veren izlediği için, çizgi film izlemek için, dans etmek/ eğitici video / animasyon film izlemek için ve diğer (çocuk kendisi istediği, canı sıkıldığı, ödül olarak vb.) sebeplerle teknolojik aletleri kullandığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde çalışmayla uyumlu nedenlerin değerlendirildiği görülmektedir (Akkuş ve ark, 2015; Hosokawa1 ve Katsura, 2018; Kılınç, 2015; McCloskey ve ark., 2018) .

4.4 Genel Değerlendirme

Araştırma sonuçlarına göre çalışmanın ana değişkenleri olan çocukların toplam teknoloji kullanım süresi ile bağlanma ve duygu düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır. Bağlanma ile çocukların ilk kez kaç aylıkken teknolojik alet kullandığının da ilişkili olduğu görülmektedir. Çocukların teknoloji kullanım sebepleri ile değişkenler arasında anlamlı ilişki görülmemiştir ancak, teknoloji kullanım sürelerinin pek çok farklı sebebi olmakla birlikte toplam teknoloji kullanımının artmasıyla duygu düzenleme becerisi kazanabilecekleri durumlarla karşılaşmadıkları, sakinleşmek, yemek yemek, anneye zaman yaratmak gibi durumlarda teknolojik aletlerin adeta emzik görevi gördüğü düşünülmektedir.

4.5 Klinik Doğurgular

Çocukların erken dönemde teknolojik aletleri kullanmasının olumsuz etkileri literatürde sıklıkla ifade edilmektedir (Friedrich ve Stein, 1973; Gündoğdu ve ark., 2016; İlhan ve Ulusoy,2013; Vandewater, 2007). Araştırma sonucunda da teknoloji kullanımının artması ile duygu düzenleme becerisinin zayıf olması arasında ilişki olduğu görülmektedir. Benzer şekilde çalışmada annelerin teknolojik aletleri kullanım süresiyle çocukların teknolojik aletleri kullanım süresi arasında ilişki bulunmaktadır. Bulgular göz önünde bulundurulduğunda teknoloji kullanımına dair ebeveynlerin hem kendi teknoloji kullanımlarına dair hem de çocukların teknoloji kullanımlarına dair (süre, kullanım şekli vb.) bilinçlendirilmesi (Akçay ve Özcebe, 2012; Metin, 2010; Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı, 2013), duygu düzenleme

konusunda ebeveynlerin bilgilendirilmesi, bu beceriyi çocuklarına kazandırmakla ilgili alternatif yolların tanıtılmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

4.6 Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları değerlendirilirken ilk olarak çalışma örneklemi ve veri toplama araçları göz önünde bulundurulmalıdır. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT), bağlanma gibi hassas bir konu hakkında veriyi ebeveynlerden toplamak yerine çocuklarla birebir oyun oynanarak ve en az çift gözlemci ile değerlendirilmesi açısından kullanılabilecek bir ölçeğe göre daha güvenilir sonuç verdiği düşünülmektedir. Ancak uygulamanın her bir çocukla ortalama 15 dakika kadar sürmesi, uygulamanın sonra değerlendirilmesi açısından kayda alınması ebeveynlerden onay almayı zorlaştırmıştır ve örneklem sayısının fazlalaşmasına sınır koymaktadır. Duygu düzenleme ölçeği ise ebeveynlere verilen bir ölçek olup, olumsuz maddelerin değerlendirmesinde ebeveynlerin çocuklarını iyi gösterme eğiliminde ve korumacı davranmış olabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmanın veri toplama sürecinde güvenirlik çalışması tamamlanmış bir teknoloji kullanımına dair ölçeği bulunmadığı için değişkene ait sorular demografik forma eklenmiştir. Literatürde benzer bir form olmaması değişkene dair sorulabilecek başka soruların analiz esnasında fark edilmesi çalışmanın sınırlılıkları olarak değerlendirilebilir.

4.7 Yeni Çalışmalar İçin Öneriler

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi'nin kullanılması halinde veri toplama sürecinin uzunluğunun göz önünde bulundurulmasının örneklemin genişletilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Duygu düzenleme becerisini ölçmek için farklı bir ölçek kullanılması ve / veya ölçeğin yalnızca ebeveyn ile değil öğretmen ile de doldurulması ve iki verinin karşılaştırılarak analiz yapılmasının uygun olabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde teknoloji kullanımına dair geçerlik / güvenirlik çalışması yapılan bir ölçeğin kullanılmasının verilerin analizine destek olacağı düşünülmektedir.

Bunların yanı sıra annenin duygu düzenleme becerisine dair verilerin mevcut çalışma değişkenleri ile birlikte değerlendirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde teknoloji kullanımının sıklıkla Eğitim

Bilimleri alanında incelendiği ve özellikle okul öncesi örneklemde teknoloji kullanımının eğitime sağladığı avantaj ve dezavantajlar incelenmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımına dair yapılacak çalışmaların psikoloji literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

EKLER

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, Maltepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Programı öğrencisi Cansu OMRAK, tarafından Yrd. Doç. Dr. İpek Güzide PUR danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların bilgisayar, telefon, televizyon, tablet vb. teknolojik araçları kullanma davranışlarının çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemektir.

Çalışma esnasında kimliğiniz veya kimliğinizi belirleyecek hiçbir bilgi sizden talep edilmeyecektir. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacaktır ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Elde edilen bilgiler bilimsel amaç doğrultusunda ele alınacağından soruları eksiksiz ve samimi bir şekilde yanıtlamanız önemlidir. Çalışmaya katılmayı kabul ederseniz çocuğunuzla yaklaşık 10-15 dakika sürecek bir oyun çalışması yapılacaktır. Ayrıca size çocuğunuza dair cevaplamanız için bir form verilecektir. Sizin dolduracağınız formlar yaklaşık 15 dakika sürecektir.

Çocuğunuzun çalışmaya katılmasını kabul ediyorsanız onay formuna kendi adınız ve soyadınızı yazarak imzalayıp zarfın içindeki formları doldurup ağzını kapatarak teslim ediniz. Çalışmaya katılarak vereceğiniz destek ve ilginiz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Bu çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için, Maltepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Programı öğrencisi Cansu Omrak ile iletişime geçebilirsiniz.

E posta: cansu.omrak@gmail.com

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman çalışmayı yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Ad- Soyad:

İmza :

EK 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgi Formu

Çocuğunuzun ;

1- Cinsiyeti ( ) Kız ( ) Erkek

2- Doğum tarihi : ……

3- Kardeşi var ise kaçıncı çocuk…….

4- Anaokulu / kreşe gidiyor mu ? ( ) Evet ( ) Hayır

5- Gidiyor ise kaç yaşından beri anaokulu / kreşe gidiyor ……..

Annenin ;

1- Yaşınız: …….

2 - Eğitim durumunuz:

( ) Okuryazar **( )** İlkokul mezunu **( )**Ortaokul mezunu

( ) Lise mezunu **( )** Üniversite mezunu **( )** Üniversite üstü

4- Mesleğiniz: …….....

Babanın;

5- Yaşı: …….

6 - Eğitim durumu :

( ) Okuryazar **( )** İlkokul mezunu **( )**Ortaokul mezunu

( ) Lise mezunu **( )** Üniversite mezunu **( )** Üniversite üstü

7-Mesleği:…….....

8-Medeni durumunuzu işaretleyiniz:

( ) Evli **( )** Bekar **( )** Birlikte yaşıyor **( )** Boşanmış **( )**Dul

9-Kaç çocuğunuz var

( ) 1 **( )** 2 **( )** 3 **( )** 4 ve üstü

10- Aşağıdaki seçeneklerden sosyoekonomik durumunuzu en iyi belirteni işaretleyiniz.

( ) Alt **( )** Orta-alt **( )** Orta-üst **( )** Üst

11- Aşağıdakilerden hangileri evinizde bulunur?

( ) Masaüstü Bilgisayar **( )** Laptop **( )** Tablet **( )** Akıllı telefon

( ) Diğer …….

12- Evinizde İnternet Bağlantısı var mı? ( ) Var ( ) Yok

ANNE;

13- Kaç yıldır bilgisayar kullanıyorsunuz?

( ) Bir yıldan az ( ) 1 yıl ( ) 2 yıl ( ) 3 yıl ( ) 3 yıldan fazla

14- Bilgisayar başında / Tablet ile 1 günde toplam …… saat geçiririm

15- Günde toplam ……. saat televizyon izlerim

17- Akıllı telefonunuz var mı?

( ) Var ( ) yok

BABA ;

18- Kaç yıldır bilgisayar kullanıyor?

( ) Bir yıldan az ( ) 1 yıl ( ) 2 yıl ( ) 3 yıl ( ) 3 yıldan fazla

19- Bilgisayar başında / Tablet ile 1 günde toplam …… saat geçirir

20-- Günde toplam ……. saat televizyon izler

21- Akıllı telefonu var mı ?

( ) Var ( ) yok

Çocuğunuzun : (Formu hangi çocuğunuz için dolduruyorsanız onun bilgililerini işaretleyiniz

22- Çocuğunuz teknolojik aletleri ilk kez kaç aylıkken/ kaç yaşında kullanmaya başladı ? ……. aylıkken / ….. yaşındayken

23- Çocuğunuzun günlük televizyon izleme süresi yaklaşık …… saattir

24- Çocuğunuzun günlük telefon kullanma süresi yaklaşık …….. saattir

25- Çocuğunuzun günlük tablet kullanma süresi yaklaşık …….. saattir

26- Çocuğunuzun günlük oyun konsolu (playstation / Xbox vb) kullanma süresi yaklaşık ……. saattir

27-Çocuğunuz en çok hangi sebeple televizyon, tablet, telefon kullanır?

( ) oynamadığında sakinleşmediği için

( ) yemek yemediği için

( ) annenin işlerini halletmesi için zaman yaratmak amaçlı

( ) bakım veren (anne , anneanne/ babaanne , bakıcı) kişinin izliyor olması nedeniyle

( ) diğer ……..

28-Çocuğunuzun izlediği çizgi filmlerin /oynadığı oyunların neler olduğunu kontrol eder misiniz?

( ) Evet ( )Hayır

-Anne;

29- Çocuğunuzla birlikte 1 günde yaklaşık kaç saat zaman geçirirsiniz ? …….. saat

30- Çocuğunuzla geçirdiğiniz zamanlarda neler yaparsınız?

……

- Baba

31- Çocuğuyla birlikte 1 günde yaklaşık kaç saat zaman geçirir ? …….. saat

32- Çocuğuyla geçirdiği zamanlarda neler yapar?

……..

<u>Çocuğunuzun : (Formu hangi çocuğunuz için dolduruyorsanız onun bilgililerini işaretleyiniz</u>

33- Planlı bir hamilelik miydi? ( ) Evet ( ) hayır

34-Hamileliğiniz sırasında sıra dışı bir olay yaşadınız mı? ( ) Evet ( ) hayır

Evet ise yaşadığınız olay ……..

35-Doğum nasıl gerçekleşti?
( ) Normal doğum ( ) Erken doğum ( ) Düşük doğum ağırlığı ( ) Sezaryen ( ) Diğer…….

36- Hamileliğinizin kaçıncı haftasında doğum yaptınız ? …… haftada

37- Doğum sonrası bebeğe anne bakım verdi mi? ( ) Evet ( ) Hayır

Evet ise yaklaşık kaç ay / yıl? ….. ay / …… yıl

38- Bebekken anne sütü aldı mı? ( ) Evet ( ) Hayır

Evet ise yaklaşık kaç ay / yıl? ….. ay / …… yıl

39- Annenin ardından çocuğun bakımını kim üstlendi?

( ) anneanne – babaanne
( ) yuva / kreş
(diğer) …….

EK 3. DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİ (DDÖ)

DDÖ

Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Verilen numaralandırma sistemini göz önünde bulundurarak aşağıdaki davranışları çocukta ne kadar sıklıkla gözlemlediğinizi işaretleyiniz :

Bu davranışı

(1) HİÇBİR ZAMAN / NADİREN
(2) BAZEN
(3) SIK SIK
(4) NEREDEYSE / HER ZAMAN gözlemliyorum

	Hiçbir zaman/ Nadiren	Bazen	Sık sık	Neredeyse Her zaman
1. Neşeli bir çocuktur	1	2	3	4
2. Duygu hali çok değişkendir (Çocuğun duygu durumunu tahmin etmek zordur çünkü neşeli ve mutluyken kolayca üzgünleşebilir).	1	2	3	4
3. Yetişkinlerin arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarıma olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
4. Bir faaliyetten diğerine kolayca geçer; kızıp sinirlenmez, endişelenmez (kaygılanmaz), sıkıntı duymaz veya aşırı derecede heyecanlanmaz.	1	2	3	4
5. Üzüntüsünü veya sıkıntısını kolayca atlatabilir (örneğin, canını sıkan bir olay sonrasında uzun süre surat asmaz, endişeli veya üzgün durmaz).	1	2	3	4
6. Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir (huysuzlaşır, öfkelenir).	1	2	3	4
7. Yaşıtlarının arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
8. Öfke patlamalarına, huysuzluk nöbetlerine eğilimlidir.	1	2	3	4
9. Hoşuna giden bir şeye ulaşmak için (örneğin, şeker almak için sırasını beklemesi gerektiğinde keyfi kaçmaz veya heyecanını kontrol edebilir).	1	2	3	4
10. Başkalarının sıkıntı hissetmesinden keyif duyar (örneğin, biri incindiğinde veya ceza aldığında güler; başkalarıyla alay etmekten zevk alır).	1	2	3	4

	Hiçbir zaman/ Nadiren	Bazen	Sık sık	Neredeyse Her zaman
11. Heyecanını kontrol edebilir (örneğin, çok hareketli oyunlarda kontrolünü kaybetmez veya uygun olmayan ortamlarda aşırı heyecanlanmaz).	1	2	3	4
12. Mızmızdır ve yetişkinlerin eteğinin dibinden ayrılmaz.	1	2	3	4
13. Ortalığı karıştırarak çevresine zarar verebilecek enerji patlamaları ve taşkınlıklara eğilimlidir.	1	2	3	4
14. Yetişkinlerin sınır koymalarına sinirlenir.	1	2	3	4
15. Üzüldüğünü, kızıp öfkelendiğini, veya korktuğunu söyleyebilir.	1	2	3	4
16. Üzgün veya halsiz görünür.	1	2	3	4
17. Oyuna başkalarını katmaya çalışırken aşırı enerjik ve hareketlidir	1	2	3	4
18. Yüzü ifadesizdir; yüz ifadesinden duyguları anlaşılmaz	1	2	3	4
19. Yaşıtlarının arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumsuz karşılık verir (örneğin kızgın bir ses tonuyla konuşabilir ya da ürkek davranabilir).	1	2	3	4
20. Düşünmeden, ani tepki verir.	1	2	3	4
21. Kendini başkalarının yerine koyarak onların duygularını anlar; başkaları üzgün ya da sıkıntılı olduğunda onlara ilgi gösterir.	1	2	3	4
22. Başkalarını rahatsız edecek veya etrafa zarar verebilecek kadar aşırı enerjik, hareketli davranır.	1	2	3	4
23. Yaşıtları ona saldırgan davranır ya da zorla işine karışırsa olumsuz duygular gösterir (örneğin kızgınlık, korku, öfke, sıkıntı).	1	2	3	4
24. Oyuna başkalarını katmaya çalışırken olumsuz duygular gösterir (örneğin, aşırı heyecan, kızgınlık, üzüntü).	1	2	3	4

EK 4. OYUNCAK ÖYKÜ TAMAMLAMA TESTİ (OÖTT)

OYUNCAK ÖYKÜ TAMAMLAMA TESTİ (OÖTT) KILAVUZU

Malzemeler: Kareli bir karton, araba, çimen, kaya, masa, 3 sandalye, tabaklar, bardaklar, pasta, yatak, battaniye, anne, baba, büyükanne, kız çocuk, erkek çocuk

Yönerge

Şimdi, nelerimiz var bir bakalım (aile figürlerini çıkarın, figürleri katılımcıya gösterin ve tanıtın).

Katılımcının çocuk figürüne isim vermesi sağlanır.

"Bak bu bizim ailemiz. Bu büyükanne, bu anne, bu baba ve bu da çocuk. Hadi çocuğa isim verelim. Çocuğun ismi ne olsun istersin?"

"Şimdi ailemizle ilgili bazı öyküler uydurup, oynatacağız. Ben bu aile ile ilgili öyküler anlatmaya başlayacağım, sen de bu öykülerin sonunu anlatacaksın."

Doğum günü öyküsü (ısınma oyunu)

Malzemeler: Masa, pasta, anne, büyükanne, baba, çocuk

"Bu bir masa. Bugün anne çok güzel bir şey yapmış. Ne yapmış? (çocuğu harekete geçirin ve o pastayı görüp isimlendirene kadar bekleyin). Evet bir pasta! Ne pastası acaba? Evet bir doğum günü pastası. Şimdi öyküyü dikkatlice dinle. Anne çok güzel bir doğum günü pastası yapmış. Şimdi de herkesi masaya çağırıyor."

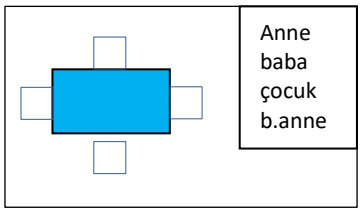
Anne: Büyükanne, baba, X hadi gelin. Doğum günü partisi yapalım.

"Hadi bakalım… Şimdi de sen bu öykünün gerisini oynat."

1. Öykü: Kazara Dökülen Meyve Suyu Öyküsü

Malzemeler: Masa, sandalye, tabaklar, bardaklar, anne, baba, çocuk "Tamam. Aklıma yeni bir hikaye geldi" (büyükanneyi kaldırın ve yeni figürleri aşağıda gösterildiği gibi yerleştirin, masadan uzaklaştırın.)

Çocuk

Uygulamacı

(içinde sofra malzemelerinin olduğu kutuyu sallayın) "Aksam yemeği için sofrayı hazırlamamda bana yardım eder misin?" (kutu katılımcıya verilir, katılımcı sofrayı hazırlayana kadar beklenir, eğer yardım isterse yardımcı olunur)

"Şimdi aileyi yemek masasının etrafına oturtalım, böylece yemeğe hazır olsunlar" (katılımcı figürleri yerleştirene kadar beklenir). (kaldığı yerden devam eder) "Ailemiz akşam yemeği yiyor. X (çocuğun verdiği isim) ayağa kalktı, uzandı ve meyve suyunu kazara devirdi." (çocuk figürünü meyve suyu bardağını devirecek şekilde hareket ettirin, çocuğun bardağı açıkça görmesini sağlayın)

Anne: "X meyve suyunu döktün" (sitemli ama aşırıya kaçmayan bir ses tonuyla; anneyi X'e çevirin ve konuştuğu sırada hareket ettirin).

Uygulamacı: "Şimdi ne olduğunu bana göster"

YARDIMLAR

Eğer katılımcı kendiliğinden söze başlamazsa uygulamacı yardım eder:

"Meyve suyu dökülünce neler yapmışlar?"

Eğer katılımcı sadece tek bir tepki verirse uygulamacı yardım eder:

"Sonra ne olmuş?"; "Daha başka?"; "Başka bir şey…"

Eğer katılımcı figürlerle belirsiz hareketler yapıyorsa:

"Ne yapıyorlar?"

Eğer katılımcı figürler hakkında konuşurken hangi figürü kastettiği belirsizse:

"Kim yapıyordu?"

Uygulamacı katılımcının söylediklerini tasdik etmek için, katılımcının cümlelerini soru formunda tekrar edebilir:

Örn: "Anne meyve suyunu silmiş ve sonra ne olmuş?"

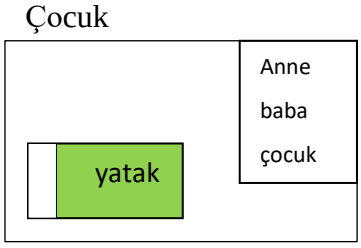
Eğer katılımcı büyükanneye ne olduğunu sorarsa:

"Bu öyküde o yok, daha sonra onunla tekrar oynayacağız."

NOT: Bu yardımlar katılımcının aklına belli fikirleri getirmek için hazırlanmamıştır. Bu konuda tek istisna, eğer katılımcı asıl konudan söz etmiyorsa, katılımcının dikkatini asıl konuya (dökülen meyve suyuna) odaklamak için yapılan yardımlardır.

2. Öykü: Yatak Odasındaki Canavar Öyküsü

Malzemeler: Üzerinde battaniyesi olan bir yatak anne, baba, çocuk "Ailemizi yeni oyun için hazırlayalım mı?" (Oyuncakları aşağıda görüldüğü gibi yerleştirin. Anne, baba ve çocuk oturma odasındaki koltuklarda oturtulur, TV seyrederler)

"Şimdi neler olduğuna dikkatle bakalım."

Anne: (annenin yüzü öyküdeki çocuğa çevrilir ve konuşurken hafifçe hareket ettirilir.) "Evet, X yatma vakti geldi. Hadi bakalım, odana git ve uyu. İyi geceler…"

Baba: "İyi geceler çocuğum" (yüzü çocuğa dönerek, bir parça hareket verip ve sesi kalınlaştırarak)

Çocuk: "Tamam anne baba gidiyorum. İyi geceler" (çocuk figürünü yatağa doğru yürütün)

Uygulamacı: "X odasına gidiyor gidiyor..."

Çocuk: "Anne! Baba! Odamda bir canavar var! Odamda canavar var! (korkmuş bir ses tonuyla)

"Şimdi ne olduğunu bana göster"

YARDIMLAR

Eğer katılımcı kendiliğinden söze başlamazsa uygulamacı yardım eder:

"Çocuk ses duyunca ne yapmış?"

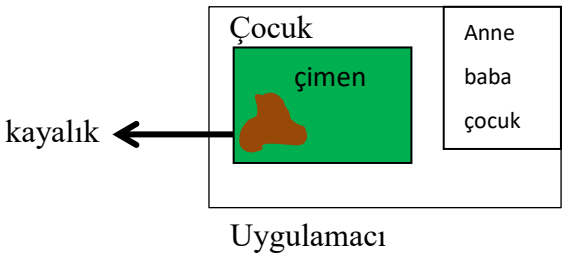
Diğer yardımlar için 'dökülen meyve suyu' öyküsüne bakılabilir.

Eğer katılımcı bitirmiş gibi görünüyorsa ya da öyküyü tekrar etmeye başlamışsa:

"Hazırsan yeni bir tanesine geçelim."

3. Öykü: Yaralı Diz Öyküsü

Malzemeler: Kayalık için sünger, çimen için keçe, anne, baba, çocuk "Tamam, Şimdi başka bir öyküm var. Ben bunları toplarken, sen ailemizi oraya koy ve yeni öykü için hazırla." (Uygulamacı masanın kösesini gösterir. Öyküde kayalığa tırmanan çocuk dışında ailenin geri kalanının kayalıktan en az 30 cm uzak olması önemlidir).

"Şimdi neler olduğuna dikkatle bakalım."

"Bak şimdi elimde neler var! (Bir parça yeşil alan ve kayalık yerleştirilir) Burası bir park alanı. "Bunlar bizim ailemiz, parkta dolaşmaya çıkmışlar. Burada yüksek, oldukça yüksek bir kayalık var."

Çocuk: "Anne, baba bakın. Bu çok yüksek kayalığa nasıl da tırmandığımı seyredin." (çocuk figürü kayalığa tırmandırılmaya başlanır ve aniden düşer) "Off!, dizim acıyor.. Çok acıyor."

(ağlamaklı bir sesle)

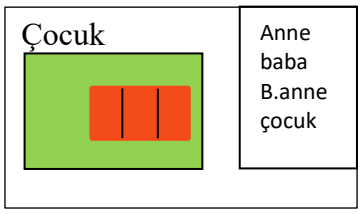
Uygulamacı: "Şimdi ne olduğunu bana göster"

YARDIMLAR

Eğer katılımcı kendiliğinden söze başlamazsa uygulamacı yardım eder:
"Çocuk ses duyunca ne yapmış?"
Diğer yardımlar için 'dökülen meyve suyu' öyküsüne bakılabilir.
Eğer katılımcı bitirmiş gibi görünüyorsa ya da öyküyü tekrar etmeye başlamışsa:
"Hazırsan yeni bir tanesine geçelim."

4. Öykü: Ayrılık Öyküsü

Malzemeler: Çimen, araba, anne, baba, büyükanne, çocuk "Hadi bu sefer büyükanneyi kullanalım." (Yeşil alan ve arabayla birlikte, aile ve büyükanne masaya aşağıdaki gibi yerleştirilir. Arabanın, katılımcının önünde olması ve her iki ebeveynin çocuklara ve büyükanneye bakıyor olması önemlidir)

Uygulamacı

"Burası ailenin ön bahçesi ve bu da onların arabası." (Araba katılımcının önünde durduğu sırada anne ve babanın yüzleri çocuk ve büyükanneye çevrilir)

"Sanırım (katılımcının ismi), anne ve baba tatile gidiyorlar."

Anne: "Evet X… Baban ve ben bir tatile gidiyoruz. Şimdi senden ayrılıp, tatile çıkıyoruz." (Anne hafifçe hareket ettirilerek çocuklarla konuşturulur)

Baba: "Bir hafta sonra görüşürüz. Sen büyükannenle kalacaksın." (Baba hafifçe hareket ettirilerek çocukla konuşturulur)

Uygulamacı: "Şimdi ne olduğunu bana göster."

Önemli Not: Uygulamacı, katılımcının figürleri arabaya yerleştirmesine ve arabayla uzaklaştırmasına izin vermelidir. Eğer katılımcı arabayla uzaklaşmalarını sağlayamazsa, sadece bu durumda uygulamacı karışır. Eğer katılımcı çocukları da arabaya yerleştirirse, "Hayır, sadece anne ve baba gidiyorlar denir." Çocuk arabayı uzaklaştırdıktan sonra (zorunlu olduğu taktirde uygulamacı), uygulamacı arabayı masanın altına alır ve gözden uzaklaştırır. Eğer katılımcı arabayı bulup getirmek isterse, "gitmişler hemen dönmüşler" derse (ayrılığın inkarı) "hayır, onlar henüz geri gelmediler" denir.

Uygulamacı: "Ve uzaklara gittiler"(araba masanın altına alınır.)

"Şimdi ne olduğunu bana göster."

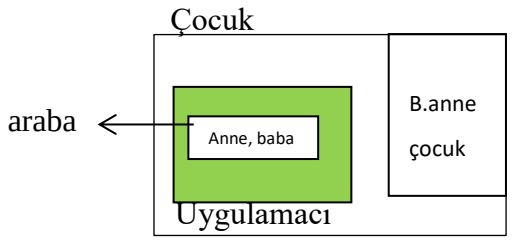
Anne babanın kaybolmasının ardından yeniden dönene kadar 2 dakika beklenir.

YARDIM

"Anne ve babası gidince X ne yapmış ?"

5. Öykü: Yeniden Bir araya Gelme Öyküsü

Malzemeler: Çimen, araba, anne, baba, büyükanne, çocuk araba, içindeki iki ebeveynle beraber masanın altından geri getirilir. Çocuktan uzak olacak şekilde masanın üzerine yerleştirilir. (örneğin, katılımcının ulaşmasını ve arabayı sürmesini engelleyecek şekilde uygulamacının yakınına konulur.) Eğer bir önceki oyunda katılımcı, çocuklar ve büyükanneyi masanın ortasına yaklaştırmışsa, geri gelen araba ve çocuk figürleri arasında mesafe oluşturacak şekilde bu figürler katılımcıya yakın bir yere geri koyulur.

"Eveet, ne oldu biliyor musun? Bir hafta geçti ve büyükanne pencereden dışarı bakıyor." (Büyükannenin yüzü arabaya doğru çevrilir ve konuşurken biraz hareket ettirilir.)

Büyükanne: "Bak X, anne baban geri geldi. Tatilden eve geri döndüler."

Uygulamacı: "Şimdi ne olduğunu bana göster" (katılımcının arabayı eve yaklaştırmasına izin verilir ve gerekiyorsa yardımcı olunur.)

YARDIM

"Anne ve baba eve döndüklerinde neler olmuş."

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Değerlendirme Ölçütleri

ÖYKÜ 1 (Dökülen meyve suyu)

Eğer anne-baba dökülenleri temizlerse, çocuk yemek yemeğe devam ederse, şiddet içermeyen bir disipline bas vurursa (daha dikkatli ol oğlum/kızım gibi) öykü güvenli olarak sınıflanır.

Eğer fiziksel ya da sözel şiddet varsa, çocuk cezaya çarptırılıyorsa ya da katılımcı "bilmiyorum" seklinde tepki veriyorsa, çocuk annenin davranışından bağımsız olarak ağlıyor ya da korku tepkisi gösteriyorsa öykü güvensiz olarak sınıflanır.

ÖYKÜ 2 (Canavar)

Eğer anne-baba korkan çocukla ilgileniyorsa, herhangi biri çocuğu yatıştırıyorsa ve çocuk tekrar uykuya dönüyorsa öykü güvenli olarak sınıflanır.

Eğer anne-baba çocukla ilgilenmiyorsa, canavar çocuk ya da anne-babaya zarar veriyorsa, çocuk uykuya dönemiyorsa ya da katılımcı "bilmiyorum" seklinde tepki veriyorsa, hep beraber korkup kaçıyorlarsa güvensiz olarak sınıflanır.

Anne baba gelmiş, "canavar yok" deyip gitmişse, "çocuk uyumuş mu?" diye sorulur. Yanıt "evet" ise güvenli, "hayır" ise güvensiz olarak sınıflanır.

ÖYKÜ 3 (Yara bandı)

Çocuk dizini yaraladığında anne-baba onunla ilgileniyorsa, tedavi ediyorsa, hastaneye götürüyorsa, yatıştırıyorsa, anne-baba kayanın üstüne çıkıp yaralanmadan aşağıya iniyorsa öykü güvenli olarak sınıflanır. Anne-baba çocukla ilgilenmiyorsa, cezalandırıyorsa, fiziksel-sözel şiddet varsa, hep beraber ağlama, çaresiz kalma varsa, figürlerden biri ölüyorsa ya da katılımcı bilmiyorum seklinde tepki veriyorsa öykü güvensiz olarak sınıflanır.

ÖYKÜ 4 (Ayrılık)

Ayrılık öyküsünde çocuk herhangi bir basa çıkma işareti gösteriyorsa (büyükanneyle oynama, televizyon izleme, alışverişe çıkma gibi), basta güçlük çekmesine rağmen (ağlama vb. separasyona tepki) günlük hayatına geri dönebiliyorsa öykü güvenli olarak sınıflanır.

Çocuk sürekli olarak ağlıyorsa, saldırganlaşıyorsa, ayrılıkla uğraşmaya devam ediyorsa, hastalanıyorsa, büyükanneyi dövüyorsa, biri ölüyor-evden kaçıyorsa, ya da katılımcı "bilmiyorum" seklinde tepki veriyorsa, araba kaza yapmışsa, anne ya da baba ölmüşse, öykü güvensiz olarak sınıflanır. (Uyuma tepkisi çok yaygın. Çocuğun kendini yatıştırabildiğini gösterir ama ayrılıkla baş etme güçlüğü var).

ÖYKÜ 5 (Yeniden bir araya gelme)

Eğer aile bir araya gelip diyalog kuruyorsa, birbirlerine sarılıyorlarsa, bir aile etkinliğinde bulunuyorlarsa öykü güvenli olarak sınıflanır. Aile üyeleri bir araya gelemiyorsa, çocuk saldırganlaşıyorsa, gidip saklanıyorsa, biri ölüyor-evden kaçıyorsa anne-babanın tavırları şiddet içeriyorsa ya da katılımcı "bilmiyorum" seklinde tepki veriyorsa, büyükanneye dönüp "sen yalancısın kimse gelmedi" diyorsa, anne ya da babadan yalnızca biri dönüyor, diğeri ölüyorsa, güzel karşılıyor ama gidip arabayı tekmeliyor, zarar veriyorsa öykü güvensiz olarak sınıflanır.

SINIFLAMA

Çocuk 2 ya da daha az güvensiz öykü verdiyse güvenli olarak sınıflanır. Çocuk 3 ya da daha fazla güvensiz öykü verdiyse güvensiz olarak sınıflandırılır.

EK 5. OYUNCAK ÖYKÜ TAMAMLAMA TESTİ PUANLAMA ÖRNEĞİ

Katılımcı : 31	Cinsiyeti : E	Tarih: 05.06.2018 Değerlendirme: 09.10.2018

1. Öykü

Cansu: Yemekte kuru fasulye varmış. A meyve suyuna uzanırken dökmüş kazara. Annesi A'ya dönüp "A meyve suyunu döktün" demiş.

A: Sonra bir çözüm bulmuşlar ve temizlemişler ve yeniden meyve suyu koymuşlar.

Değerlendirmeci C: 5 Değerlendirmeci M :5 Değerlendirmeci I: 5

2. Öykü

C: . Sonra yatma saati gelmiş annesi ile babası yatma saati geldi demiş A üst kattaki odasına çıkmış ve yatmış. Tam uyuyacakken kalkıp annesiyle babasına seslenmiş "Anne baba odamda canavar var !" demiş.

A: NASIL? Sonra onlar (anne- baba) gelmiş, sonra ışığı açmışlar ve canavar olmadığına bakmışlar. Sonra bilemiyorum. Sonra bana canavar yok demişler. Yeniden yatmış uyumuş. (anne ile baba figürlerini elinde tutuyor, bekliyor)

C: Anne babası ne yapmış?

A: O (kendisi) korkmasın diye babası yanında yatmış.

Değerlendirmeci C: 3 Değerlendirmeci M : 3 Değerlendirmeci I: 3

3. Öykü

C: Sonra sabah olmuş parka gitmeye karar vermişler. Annesi ve babası oturuyormuş. A parkta oynarken annesiyle babasına seslenmiş. "Anne baba bu çok yüksek kayaya nasıl tırmandığıma bakın". Sonra tekrar seslenmiş "anne baba dizim acıyor ufff" demiş.

A: Oğlum baban koşarken dizini yaraladı, koşarken düştü ama bir şey olmadı bak şimdi yine de çok mutlu bak demiş. Bu nasıl düştü? Oğlum bak üstüne çıkmayacaksın böyle yuvarlayacaksın topu (O çok büyük bir kaya deyip yerine koydum) Arabayla ambulansa gidebilirler sonra hastaneye gitmişler sonra doktor iğne yapmış eve gitmişler.

Değerlendirmeci C: 3 Değerlendirmeci M : 3 Değerlendirmeci I: 3

4. Öykü

C: Sonra annesiyle babası arabaya binmişler "Anne biz gidiyoruz demiş, baba 1 hafta sonra görüşürüz" demiş.

A: Hadi bay bay oğluum (baba figürü). Ben de onlarla gitmişim tamam mı? (A. Babaannesiyle kalmış dedikten sonra karşılıklı konuşturmamızı istedi iki karakterin de söylediklerini belirledi konuşturduk.) Sen beni oynat. Babaanne çikolata aldın mı? demiş. Evet hem de bitmiyor demiş. Sonra babası gelmiş. (Gelmesine biraz daha varmış.) Sonra uyumuşlar kalkıp bir bakmışlar babası gelmiş. (sessizlik) Ben tutacağım (getireceğim) değil mi? (sessizlik)

Değerlendirmeci C: 3 Değerlendirmeci M : 3 Değerlendirmeci I: 3

5. Öykü

C: Sonra 1 hafta bitmiş babaannesi "1 hafta geçti bugün annenle baban geldi" demiş anneyle baba gelmiş

A: (baba) biz geldik oğlum sana söylemiştim değil mi ? Uyuyor musunuz ? uyuyor musunuz siz a aaa bak nasıl uyuyorlar hey hey arabamızı biri çalıyor sanki freni patlamış durdurmayı unutmuşuz hadi gezmeye gidiyoruz demiş anneyle baba gezmeye gitmiş a ile babaanne evde kalmış sonra onlar (Anne ile baba) gelmiş, onları (A ile babaanne) gezmeye götürmüşler. İkinizden kim bizle gelmek ister güzel tatillere ama uğun hep birlikte gideceğiz demiş babası. Babası arabaya bindirmiş gitmişler.

Değerlendirmeci C: 1 Değerlendirmeci M : 1 Değerlendirmeci I: 1

KAYNAKÇA

Ainsworth, M.D., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: Assessed in the strange situation and at home. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Ainsworth, M.D.S. (1980). Attachment and child abuse. *Child abuse: An agenda for action*, 35-47.

Ainsworth, M.D.S., Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child development*, 49-67.

Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., ve Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi, 12(2),* 66-71

Akkuş, S., Yılmazer, Y., Şahinöz, A., & Sucaklı, İ. (2015). 3-60 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1, 351-360.

Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., & Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical psychology review*, *30*(2), 217-237

American Academy of Pediatrics. Children, adolescents, and television, Pediatrics 2001; 107 (2):423–426.

Anderson, C.A., Gentile, D.A, & Buckley, K.E.(2007). *Violent video game effects on children and adolscente: Theory, research, and public policy.* Oxford University Press, Inc. New York, 65.

Arar, T. ve Yüksel, H. (2015). How To Manage Generation Z In The Business Life. *JGEMBR*, 4 (4), 195-202.

Avşar Arık, I. (2018). T*eknoloji bağımlılığı ve sosyal kimlik oluşumu: Y nesli* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4(39), 46-47

Bar-On, M. E., Broughton, D. D., Buttross, S., Corrigan, S., Gedissman, A., de Rivas, M. R., ... & Hogan, M. (2001). Children, adolescents, and television. *Pediatrics*, *107*(2), 423-426.

Berk, L. E. (2003). *Development through the lifespan* (3. Baskı). USA: Pearson Education Inc.

Bion, W. R. (1962). *Yaşayarak öğrenmek* (Learning from experience, çev. Güvenir, T.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık,2015

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Cilt 1. Attachment*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss Vol II: Seperation*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Cilt 3. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol I. Attachment* (2nd ed). New York: Basic Books.

Bowlby, J.(1988). *A secure base: Clinical applications of attachment theory.* London: Routledge.

Bozkurt Yükçü, Ş. (2017). *Bağımsız anaokullarına devam eden çocukların duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerileri ile ebeveynlerinin duygusal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bremer, J. (2005). The internet and children: advantages and disadvantages. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics, 14*(3), 405-428.

Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (28), 31-44.

Calkins, S. D. (2007). The emergence of self-regulation: Biological and behavioral control mechanisms supporting toddler competencies. *Socioemotional development in the toddler years: Transitions and transformations*, 261-284.

Calkins, S. D., & Fox, N. A. (2002). Self-regulatory processes in early personality development: A multilevel approach to the study of childhood social withdrawal and aggression. *Development and Psychopathology*, *14*(3), 477-498.

Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine yönelik etkileri.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Carlson, S.M. ve Wang, T. S. (2007). Carlson, S. M., & Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development, 22(4)*, 489-510.

Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: Influences of attachment relationships. *Monographs of the society for research in child development*, *59*(2-3), 228-249.

Chang, F. C., Chiu, C. H., Chen, P. H., Chiang, J. T., Miao, N. F., Chuang, H. Y., & Liu, S. (2018). Children's use of mobile devices, smartphone addiction and parental mediation in Taiwan. *Computers in Human Behavior*, *93*, 25-32.

Cole, P. M., Martin, S. E. ve Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development, 75*(2), 317-333.

Cole, P.M., Michel, M.K., Teti, L.O.D. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the society for research in child development. 5*9(2-3),73-102.

Connell, S. L., Lauricella, A. R., & Wartella, E. (2015). Parental co-use of media technology with their young children in the USA. *Journal of Children and Media*, *9*(1), 5-21.

Çetin, E. (2013). Temel tanımlar ve kavramlar. Mehmet Akif Ocak (Ed.), *Eğitsel dijital oyunlar kuram, tasarım ve uygulama* içinde (s. 2-6). Ankara: Pegem.

Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York: The Guilford Press.

Denham, S.A., Blair, K.A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S. & Queenan, P. (2003). Preschool Emotional Competence: Pathway to Social Competence?. *Child Development, 7,* 238-35.

Eisenberg, N., Fabes, R. A. (1992). *Emotion and its regulation in early development: New directions for child development.* San Francisco: Jossey-Bass.

Elhai, J. D., Tiamiyu, M. F., Weeks, J. W., Levine, J. C., Picard, K. J., & Hall, B. J. (2018). Depression and emotion regulation predict objective smartphone use measured over one week. *Personality and Individual Differences*, *133*, 21-28.

Ertan, N. (2013*). Okul öncesi çağdaki çocukların "duygusal düzenleme" ve "baş etme stratejileri" arasındaki ilişkinin, "çaba sarf ederek kendini denetleme" aracılığıyla incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Ertürk, Y.D., Gül A.A. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin*. Ankara: Nobel Yayınları.

Friedrich, L.K. ve Stein, A. H. (1973). Agressive and prosocial television programs and the natural behavior of precshool children. *Monographs of the Society for Research in Child Development,38*,1-64.

Gardner, H. and Davis, K. (2013). *The App Generation: How Todays's Youth Negtive Identity, Intimacy And Imagination In A Digital World*. New Haven And London: Yale University Press.

Genç, Z. (2014). Parents' Perceptions about the Mobile Technology Use of Preschool Aged Children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146, 55-60.

Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, *39*, 281–291.

Gross, J. J. (2008). Emotion regulation. *Handbook of emotions*, *3*(3), 497-513.

Gross, J. J., & John, O. P. (2002). Wise emotion regulation. In L. F. Barrett & P. Salovey (Eds.), *Emotions and social behavior. The wisdom in feeling: Psychological processes in emotional intelligence* (pp. 297-319). New York, NY, US: Guilford Press.

Gross, J. J., Richards, J. M., & John, O. P. (2006). Emotion regulation in everyday life. *Emotion regulation in couples and families: Pathways to dysfunction and health*, *2006*, 13-35.

Gross, J. J. (1999). Emotion regulation: Past, present, future. *Cognition & emotion*, *13*(5), 551-573.

Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B. M., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., ... & Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 6-10.

Gürcan, A., Özhan, S., Uslu, R. Dijital oyunlar ve çocuklar üzerindeki etkileri. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008:1-50

Harlow, H. F. & Zimmermann, R. R. (1958). The development of affective responsiveness in infant monkeys. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 102,501 -509

Hazan, C. & Shaver, P.R. (1994). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve (Çev. Ali Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 2000, 29-50.

Hosokawa, R., & Katsura, T. (2018). Association between mobile technology use and child adjustment in early elementary school age. *PloS one*, *13*(7), 1-17.

İlhan, V., & Ulusoy, A. (2013). Televizyon bağımlılığı ve izleyici: tv izlememek mümkün mü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, *6*(5), 1127-1154.

İnan, M. & Dervent, F. (2016). Making a digital game active: examining the responses of students to the adapted active version. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, *6*(1), 113-132.

John, O.P., Gross, J.J. (2004). Healthy and unhealthy emotion regulation: Personality processes, individual differences, and life span development. *Journal of personality*. 72(6), 1301-1334.

Kapçı, E.G., Uslu, R.İ., Akgün, E. ve Acer, D. (2009) İlköğretim çağı çocuklarında duygu ayarlama: bir ölçek uyarlama çalışması ve duygu ayarlamayla ilişkili etmenlerin belirlenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*: 16(1), 13-20.

Kars, G.B. (2010). *Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının çocuklarda saldırganlığa etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kayhan Aktürk, Ş. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında duygu düzenleme becerileri ile akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kılınç, S. (2015). *Okul öncesi çağındaki çocukların teknoloji kullanımı hakkında ebeveyn görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Kim, E., & Koh, E. (2018). Avoidant attachment and smartphone addiction in college students: The mediating effects of anxiety and self-esteem. *Computers in Human Behavior, 84*, 264-271.

Kim, E., Cho, I., & Kim, E. J. (2017). Structural equation model of smartphone addiction based on adult attachment theory: mediating effects of loneliness and depression. *Asian nursing research, 11*(2), 92-97.

Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., Murphy, L. A., Schmidt, M. E., & Anderson, D. R. (2009). The impact of background television on parent–child interaction. *Child development, 80*(5), 1350-1359.

Mubarique, M. (2016). *Ergenlerin anne ve babalarına güvenli bağlanmaları ile olumlu sosyal davranışları arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve empatinin aracılık rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

McCloskey, M., Johnson, S. L., Benz, C., Thompson, D. A., Chamberlin, B., Clark, L., & Bellows, L. L. (2018). Parent Perceptions of Mobile Device Use Among Preschool-Aged Children in Rural Head Start Centers. *Journal of nutrition education and behavior*, *50*(1), 83-89.

Metin, İ. (2010). *The Effects of Dispositional Anger, Effortful Conrtol and Maternal Responsiveness on Turkish Preschoolers' Emotion Regulation.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Koç Üniversitesi, İstanbul.

Nunez-Smith M, Wolf E, Huang HM, Emanuel DJ, Gross CP. Media and Child and Adolescent Health: A Systematic Review. *Washington, DC: Common Sense Media; 2008*

Oktay, A. *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayınları, İstanbul, 1999.

Özdoğan, B. (2008). *Çocuk ve oyun: çocuğa oyunla yardım.* 5.Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık

Plowman, L., Stevenson, O., Stephen, C. & McPake, J. (2012). Preschool children's learning with technology at home. *Computers & Education*, 59, 30–37

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital ımmigrants. *MCB University Press*, (9) 5.

Reeves, T. C. and Oh, E. (2008). Generational differences. Spector, M. J. at all.(ed.) in *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. New York:Lawrence Erlbaum Associates.

RTÜK, Türkiye'de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması, 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, 1. Baskı, 2013. 9.

Rubin, K.H., Coplan, R. J., Fox, N. A., & Calkins, S. D. (1995). Emotionality, emotion regulation, and preschoolers' social adaptation. *Development and Psychopathology,* 7, 49-62.

Saarni, C. (1984). An observational study of children's attempts to monitor their expressive behavior. *Child Development, 55*, 1504-1513.

Saxe, G. N., Ellis, B. H., & Kaplow, J. B. (2007). *Collaborative treatment of traumatized children and teens.* New York: Guildford Press.

Stott, D. (1973). Follow-up Study from Birth of the Effects of Prenatal Stresses. *Developmental Medicine and Child Neurology*, (15), 770–787.

Sümer, N., Sayıl, M. Ve Berument. S.K. (2016). Bağlanma Kuramının Temel İlkeleri. Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma (1. Baskı) içinde (s.14). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Şahan, D. (2017). *Ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına ilişkin görüşleri ile teknoloji kullanma amaçları, ilgileri ve yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Şahin, G. (2015). *Okulöncesi çocukların yürütücü işlevlerinin ve duygu düzenleme becerilerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya

Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the society for research in child development.* 59(2-3),25-52.

Thompson, R. A. ve Lagatutta, K. (2006). Feeling and understanding: Early emotional development. In K.McCartney & D. Phillips (Eds.), *The Blackwel handbook of early childhood development* (pp.317-337). Oxford, UK: Blackwell.

Thompson, R.A. (1990). Emotion and self-regulation. In R. A. Thompson (Ed.), *Socioemotional development. Nebraska Symposium on Motivation* (Vol. 36, pp367-467). Lincoln: University of Nebraska Press.

Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Deveci, T. ve Akbulut, A. (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *24*(5), 2263-2278.

Tronick, E. Z., & Cohn, J. F. (1989). Infant-mother face-to-face interaction: Age and gender differences in coordination and the occurrence of miscoordination. *Child development*, 85-92.

TÜİK, 6-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri ve Medya, 2013.

Türköz, Y. (2007). *Okulöncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tüzün, O., Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam,* 19(1), 24- 39.

Van Deursen, A. J., Bolle, C. L., Hegner, S. M., & Kommers, P. A. (2015). Modeling habitual and addictive smartphone behavior: The role of smartphone usage types, emotional intelligence, social stress, self-regulation, age, and gender. *Computers in human behavior*, *45*, 411-420.

Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H., & Shim, M. S. (2007). Digital childhood: electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Pediatrics*, *119*(5), e1006-e1015.

Verny, T., & Kelly, J. (2017). *Doğmamış çocuğun gizli yaşamı (*6. baskı). İstanbul: Kuraldışı.

Vossen, H.G.M., Piotrowski, J.T., Valkenburg, P.M. (2014) Media use and effects in childhood. In J.F. Nussbaum (Ed.), *The handbook of lifespan communication* (pp. 93-112). New York: Peter Lang Publishing.

Vossen, H.G.M. & Valkenburg, P.M. (2013). Medya ve çocuk gelişimi. In Yavuzer, H. & Şirin, M.R.(Eds.), *I. Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 2* (pp. 49-76). İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.

Weinfeld, N. S., Sroufe, L. A., Egeland, B. ve Carlson, E. (2008). Individual differences in infant-caregiver attachment: Conceptual and empirical aspects of security. In J. Cassidy, & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, Research and Clinical Applications* (2nd ed., pp. 78-101). NewYork: Guilford.

Werner, K.W. & Gross, J.J. (2010) Emotion regulation and psychopathology: A conceptual framework. In Kring, A. & Sloan, D. (Eds.), *Emotion Regulation and Psych-opathology*. The Guilford Press, New York.

Winncicott, D.W. (2014). Oyun ve gerçeklik (3. Basım). (S.M. Tuna,Çev.) İstanbul :Metis (Orijinal çalışma basım tarihi 1971)

Yavuzer H. *Doğum öncesinden ergenlik sonuna kadar çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.

Yavuzer, H. (1993). *Ana baba ve çocuk.* (7. baskı). İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2003). *Doğal harika bir tedavi oyun: evde ve okulda mutlu çocuk yetiştirmenin temelleri.* (4. Baskı). İstanbul: Çocuk ve aile kitapları.

Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Eds). (2013). *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 2.* İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.